

Varpas išeina kas mėnuo.
Parsisųdinamoji metų
prekė:
Rusijoje (kuvertuose) 5 rub.
Prūsuoje (Vokietijoje)
ir Austrijoje 4 mk.
Amerikoj ir kitur . . . 5 mk.

VARPAS

Atskiro numerio prekė
20 kapeikų.

Apgarsinimai priimami
Varpe po 10 kap.
už eilutę arba jos vietą.

politikos, literatūros ir mokslo mėnesinis laikraštis.

TURINYS № 9 ir 10.

- I. Prie mūsų taktikos.
- II. Demokrato balsas. *Demokratas*.
- III. Pirmieji revoliucijos laimėjimai. *X*.
- IV. Keletas žodžių apie „Lietuvos Socialdemokratų Partijos Manifestą“.
- Va.) Lietuvos moterų susivienijimas.
- Vb.)
- VI. Lietuvių mokytojų susivažiavimo nusprendimai.
- VII. Juozas Madzini. *G-y.*
- VIII. Litvomanai. (Pabaiga).
- IX. Korespondencijos. Vilnius. Mariampolė.
- X. „Balsiečių“ šposai. *Ylius*.
- XI. Į aukautojus reikalams revoliucijos. *J. Štiupas*.
- XII. Naujieji Dem. Part. išleidimai.
- XIII. Atsiųsti Redakcijai nauji spaudiniai.

Prie mūsų taktikos.

Manifestas Spalių 17 (30) d. pažada reforma pačios caro dūmos ir rinkimų į ją. Tuo tarpu jokių permainų rinkimuose neapskelbia nė caras nė Vitte; tik sako, kad pradėti rinkimai eitų savo keliais. Mums tie keliai yra žinomi. Manifestas pažada, „ant kiek tai bus galima“, duot balsą ir kai-kuriems iš tų, ką ikišiol nebuvo gavę rinkimo tiesų. Tasai pasakymas palieka pilną liuosybę administracijai, jos darbai ir norai mums žinomi — ji tik caro, savo ir ponų naudoms žiūrės. Kokiu būdu ir kada bus reformuota caro dūma, nėra žinios. Aiškiai tik pasakyta Manifeste, kad ji turi anksčiau jau paskirtuoju laiku susirinkti ir kad pradėti rinkimai būtų toliau varomi. Rinkimo tiesų praplatinimą iki abelnų caras atideda tolimesniam laikui, kada jau pirmoji dūma bus sušaukta.

Tą visą atsimindami, mes negalime permąnyti savo taktikos sulig caro dūmos ir rinkimų į ją.

Mums caro dūma netinka, mes nerinkime į ją — boikotuosime, bet boikotuodami naudosimės rinkikų susirinkimais agitacijos tikslui.

Taip mums prisieina daryt dėlto, kad:

- 1) rinkimai ne demokratiški;
- 2) rinkimai administracijos, o ne pačių žmonių prižiūrimi, t. y. ne laisvi, po administracijos spresija atliekami;

3) nėra gvarancijos laisvės žodžio, spaudos, susirinkimų ir draugijų, taip gi ir ypatos nepaliečiamybės. Nors manifestas šį-tą ir žada, bet neduoda jokios gvarancijos; jos ir būti negali, pakol pasilieka senieji įstatymai, pakol tebėra žandarmerija, policija su savo ypatingomis tiesomis, senieji teismai, aštrioji sargyba etc., vienu žodžiu, pakol dar pasilieka senoji tvarka, pažadėtosis laisvės yra ant popieros, o gyvenime jos bus ant tiek tik įvykintos, ant kiek stipriai laikysis žmonės ir ant kiek turės nusileisti valdžia. Be tų laisvių negali būti žmoniškų rinkimų.

4) Be tam tikrų sąlygų ir pilnų rinkimų tiesų negali būt išrinkti tikrieji žmonių atstovai; išrinktieji gi gali būti tik pseudo-atstovais.

5) Prisdėdami prie netikusių rinkimų į netikusią dūmą trukdytumėm revoliucijos darbą; mes gi privalome ją stumti pirmyn, kad nesustotų, bet užimdama vis naujas pozicijas augtų, stiprėtų ir pasibaigtų tada, kada bus svarbiausieji reikalavimai įvykdinti gyvenime.

6) Sulopytosios dūmos tiesos dar nurodytos, nežinomi dar jos santikiai su valstybės taryba ir su caru; o juk jie neišžadės savo privilegijų, pakol nebus prispirti — reikia juos dar prispirti —; dūma, ant kurios viešpataus biurokratija, negali pakakinti nė vieno demokrato.

Nors visos ikišiol minėtosios priežastys būtų prašalintos, ir būtų įvykinta Rusų valstybėje konstitucija su vienu parlamentu, mes negalėtume ir tada būti pilnai pakakintais. Vienas parlamentas, kuriame Lietuvos atstovai užimtų tokią vietą, kaip vandens lašas kibire, negalėtų aprūpinti Lietuvos reikalų. Mus tuo tarpu galėtų pakakinti Seimas Vilniuje, ant demokratiškųjų pamatų įsteigtas, aprūpinimui reikalų politiškai-autonomiškos Lietuvos.

Todėl mes išsirenkame boikotą caro dūmos ir rinkimų į ją. Mes turime rūpintis, kur tik galima, dalyvauti rinkikų susirinkimuose, kritikuoti dūmą ir rinkimus, nurodyti mūsų šiųom-laikinius reikalavimus

ir agituoti, kad nebūtų renkami iš Lietuvos atstovai, bet visais keliais ir būdais statomi ir remiami mūsų reikalavimai.

Demokrato balsas.

Tankiai tenka girdėti, kad demokratai neturi programo, kad nežinia, kas jie tokie, ko jie nori, ant ko jie remiasi. Atsiranda net tokių, ką mūsų raštus skaitydami nesigėdi pavadinti mus monarkistais. Su tokiais, žinoma, nėra ko kalbėtis, tokiems nėra ką aiškinti. Jie turi savo ypatingus pašalinius reikalus, dėl kurių neapsimoka jiems teisybės žiūrėti. Jie persitikrinę, kad teisybės žiūrėdami nepraplatys savo firmos, nepasipelnys.

Man rūpi dabar tie, kuriems neteko matyti mūsų programinių raštų seniau išleistų. Todėl pasiryžau atkartoti ir paaiškinti tą, kas jau buvo skelbiama.

Mūsų*) nuomone, kiekviena tauta, kiekvienas kraštas tik pats savo reikalus geriausiai gali atlikti, tik pats sau valdžią pasiskirdamas ir netikusią prašalindamas, kad prie krašto valdymo turi prisidėti per atstovus visi suaugę gyventojai vyrai ir moters, kad visiems tame krašte gyvenantiems turi būt lygios tiesos, kad vyriausybė turi būti pačių žmonių renkama ir atstatoma, kad nereik mums nė svetimų nė savų despotų, nereikia mums nė karalių, nė kunigaikščių, nė kitų galiūnų, kad kiekvienas gali pildyti vyriausybės priedermes, by tik būtų tam tinkamas žmogus, by tik galėtų visus jam pavedamus reikalus gerai atlikti, by tik tarnautų visūmenei, o ne savo ypatai, nė savo bičiuliams. Vienu žodžiu, mūsų politiškas idealas — nepriklausoma Lietuva, jos maždaug etnografiškose ribose pačių gyventojų valdoma su Seimu Vilniuje. Jos vyriausybės, įstatymdavystės, teismo etc. priedermes pildantieji privalo būt renkami visuotiniu, lygiu, slaptu ir betarpišku balsavimu visų suaugusiųjų Lietuvos gyventojų be atžvilgio į tai, ar lietuvius, ar žydus, ar lenkus, ar katalikus, ar liuterius, ar vyras, ar moteriškė; trumpai sakant, kiekvienas turi balsą suaugęs Lietuvos gyventojas be skirtumo tautos, tikėjimo ir lyties.

Lietuvą mes suprantame ne istoriškąją nuo jūrų iki jūrų, bet etnografiškąją. Jos kraštas apima visas tas vietas, kur didžiama gyventojų lietuvių. Palikdami kiekvienam pilną liuositybę spręsti apie tai, prie kurios tautos jis save prisiskaito, mes susipratusiai lietuviams vadiname tik tuos, ką patys už

lietuvius save laiko. Kadangi yra daug žmonių, kurie dar neturi supratimo apie tautos klausimą, o vadina save „žmogumi“ arba „kataliku“ ar dar kaip kitaip, mes rūpinamės tokiems išaiškinti, atidaryti jų akis į tautos klausimą. Iš to atžvilgio mums rūpi tie Lietuvos pakraščiai ir užkampiai, kur lietuviai yra priėmę svetimą kalbą, kur dar yra žmonių, ką atmena savo tėvus ar tėvų tėvus lietuviškais kalbėjusius, kurių tipas, papročiai, visokios senovės liekanos, pavardės, vietų vardai liudija, jog tai lietuvių esama, tik kita kalba kalbančių. Tokiose vietose pasidarbuoti laikome sau už priedermę. Ir jeigu tie žmonės, susipratę, priims lietuvių kalbą ir vadys save lietuviams, mes tame matysime visai natūrališką apsireiškimą. Mes aiškiai suprantame, kad viena tauta neprivalo kištis į kitos tautos reikalus, kad nė viena tauta neturi tiesos versti kitos tautos žmones išžadėti savo tautystės. Mes peikiame hakatistus, bet mes atrandame visai natūrališką, kad Poznanių ir Silėzijos lenkai, kurie ilgus metus kalbėjo vokiškai, dabar pasijuto lenkais ir priėmė vėl lenkišką kalbą. Mes tik džiaugiamės tą matydami; taip-pat džiaugiamės matydami čekus, kurie ilgus metus vartojo vokišką kalbą, o dabar jaučiasi čekais ir čekiškai kalba. Tuos žmones, ką pasidarbavo Poznaniuje, Silėzijoje ir Čekijoje, ką atidarė akis ant tautos klausimo, mes gerbiame. Ir mūsų priedermė, jų pėdomis einant, atkreipti atidžią į tuos lietuvius, ką yra priėmę svetimą kalbą. Manome, kad kiekvienas išmintingas žmogus mūsų tą darbą supras, ir tik kitų tautų šoviniams gali pasirodyti negeru. Priešginiai prievartos, ir čia mes nevartosime prievartos įrankių.

Žydai, vokiečiai, latviai, rusai, lenkai, totoriai ir kiti, kuriuos likimas atnešė į Lietuvą — yra Lietuvos gyventojais, ir jiems turi būt užtikrintos lygios su lietuviams tiesos.

Nepriklausoma Lietuva tik kaip lygi su lygiu gali susidėti su kaimyniškoms tautomis ir šalimis federacijon.

Toks mūsų politiškas idealas. Taip mes žiūrime į tautų klausimą.

Ivykinimui tokio Lietuvos surėdymo, mes pasitikime pirmučiausiai ant susipratusiųjų tautiškai ir politiškai žemesniųjų dabartines Lietuvos luomų, kaip tai sodžiaus ir miestų darbininkų, ūkininkų, o iš dalies ir ant tų dvarininkų, kunigų ir inteligentų, kurie yra tautiškai ir politiškai subrende, kurie pasišvenčia kovoti už mūsų idealą, už žmonių gerovę.

Dabartinį ekonomiškąjį surėdymą pripažįstame per netikusį. Ateityje matome ekonomiškąjį gyvenimo palengvinimą per igijimą

*) Rašau ne vien tik savo nuomonės; manau, kad ir ne vienas demokratas sutinka su jomis. Bet, rašydamas ne Partijos vardu, be jos įgaliojimo, už savo tą straipsnį imu pilną atsakymą aš.

politiškosios liuosybės, žmogaus ir valstiečio tiesų, panaikinimą luomų, nacionalizaciją žemės ir darbo įrankių.

Tas tik tolimoje ateityje tegali įvykti ir tas tik kaip migloj šmėkšo, o dabar tuojau reikalaujame laisvės streikų, suteikimo darbo kiekvienam darbininkui, aprūpinimo darbininkų ant senatvės, ligoje, nelaimėje, kad nė vienas įstatymas, nė vienas sumanymas: nė viena darbininkų gyvenimo permaina negalėtų įvykti be pačių darbininkų atstovų sutikimo.

Smulkaus išdėstymo visų darbininkų reikalavimų mes čia nepaduodame, nes Lietuvoje fabriku darbininkų nedaug; jų reikalavimai gan aiškūs — kiekviename socialistų projame išdėstyti. O sodžiaus darbininkų pas mus daugybė; jų padėjimas reikalauja pamatingo tyrinėjimo; sodžiaus darbininkų klausimas kietai rišasi su agrariškuoju klausimu, o tas dar tebelaukia aiškaus išrišimo.

Kuo-gi mes skiriamės nuo L. S. D. P.? Pirmučiausiai tuo, kad mes tuo tarpu statome ant pirmosios vietos politiškuosius, tautiškuosius reikalavimus ir kovoje už juos remiamės ne tik ant darbininkų, gal dar labiau ant ūkininkų — tą viešai skelbiame, nesislėpdami. Antra vėl, mes nesisakome išdirbę galūtinai detališkai ekonomiškojo programo — o rūpinamės išdirbti. L. S. D. pasivadinę darbininkiškos partijos vardu iki šiol, per tiek metų, daugiausiai darbavosi ne tarp darbininkų, bet tarp inteligentijos ir ūkininkų, tik visur, kur reik ir nereik kišo savo „mes, darbininkai“, „mes darbininkų vadovai“ etc.

Mes nepriimame į savo tarpą žmonių, kurie, neatsižvelgdami į dorą ir teisybę stengtųsi išaukštinti savo partiją (žr. „Tautos suvadziotojai“, D. B. Nr. 7, Atsakymas „Draugui“ etc.)

Mės, atsižiūrėdami į spėkas ir sąlygas, kovojame pažangiui, užimdami vieną poziciją po kitos, visai neužmiršdami ir neatsižadėdami galūtinųjų savo įieškinių. Jeigu mes dabar iš atžvilgio šio svarbaus momento skelbiame reikalavimą politiškos autonomijos Lietuvai, mes nesakome, kad tai galūtinasis mūsų tikslas, bet manome, kad atėjo patogiausias laikas tą idėją praplatinti tarp žmonių, už ją kovoti, o kad *šandien* dar nėsame prisirengę atsiskirti nuo rusų valstybės, o jau galime pasitkėti, kad autonomijos reikalavimą dabar jau daugalis gali paremti, kad tas reikalavimas jau pribrendęs.

Jeigu mes skelbiame reikalavimą, kad lietuviai kareiviautų tik Lietuvoj, kad kareiviaavimo laikas turi būt sumažintas, tai pasitikime, kad tie reikalavimai jau gali bū

plačių minių suprasti ir jų paremti. Mes taip darydami neatsižadame reikalavimo panaikinimo karūmenės, panaikinimo karo; mes manome, kad dar neatėjo laikas šandien pat pasiekt tos reformos įvykinimo.

Seniau, kovodami už lietuviškąsias raides mūsų raštams, atkakliai kovodami už tai, mes neišsižadėjome laisvos spaudos. O juk lietuviškiosios raidės dar toli gražu iki laisvajai spaudai!

Reikalaudami įvedimo lietuvių kalbos į visas valdžios įsteigas, su kuriomis lietuviai turi reikalą, nė vienas demokratas negalėjo pasikakinti tomis įstaigomis, bet kiekvienas jautė, kad, jeigu nors ir į tas netikusias įstaigas būtų įvesta lietuvių kalba, vis būtų žinksnis pirmyn padarytas.

Mės neprisilaikome taktikos: „Duokš viską! o jei ne — tai nieko mums nereikia!“

Man rodos, kad turi didelį svarbumą laimėjimas kad ir mažame reikale; jis sukelia dvasią, priduoda drąsos, parodo kovos reikalingumą, parodo, kad tik kovos keliu galime įgyti tiesas. Iškovojimas tiesos savomis raidėmis spauzdinti buvo toks laimėjimas.

Yra žmonių gyvenime tokios valandos, kada nė laikas rūpintis mažaisiais reikalais. Yra valandos, kada žmonių gyvenimas ima svyruoti iš-pat pamatų. Tada tai būtų didžiausia nuodėmė paskęsti smulkmenose. Dabar tai ir yra ta valanda: Rusų valstybė visa svyruoja, visa ji lyg ant vulkano atsirado, kiekvieną valandą gali įvykti didžiausios permainos; visi pamatai išjudinti. Tokiame laike, tokioj valandoj reikia skelbt, aiškinti ir remt kuoplačiausius reikalavimus, rūpintis apie didžiausias galimas reformas.

Demokratas.

Pirmieji revoliucijos laimėjimai.

Jau baigiasi metai nuo to laiko, kada visoje rusų valstybėje prasidėjo tarp visų luomų smarkus judėjimas; jis augo ir tebeauga. Pradžiai jam duota caro ir jo biurokratijos politikos nepasisekimais. Jie pirmą smūgį gavo ant Jalu krantų, paskui juo toliau juo daugiau smūgių krito ant jų kietų sprandų. Nepasisekimai karo lauke, apsi-reiškusios valdininkų vagystės, jų silpnybė ant visų pozicijų, pralietasis žmonių kraujas, veltui išmesti milijonai sujudino tebesnaudžiančius žmones, padidino visų revoliucioniškų gaivalų energiją; revoliucionieriams teko gausi medega ir gera dirva.

Pirmasis buržuazijos žinksnis prieš biurokratiją apsi-reiškė 7 lapkričio žemiečių rezoliucijose. Bankėtai su savo rezoliucijomis, gyvesni straipsniai laikraščiuose ir prasidėjęs

visur judėjimas prispyrė carą išleisti pažadėjimus 12 gruodžio. Pažadėti lengva, bet išpildyti sunku. Caras nenorėjo ir, pasilikdamas savavaldžiu, negalėjo išpildyti savo pažadėjimų. Nesulaukdamį permainų, žmonės ėmė jų reikalauti, kad ir nulenkdami dar kartais galvą prieš carą. Ant to caras atsiliepė 9 sausio ištikimųjų kareivių kulipkomis. Tai buvo naujas pamokinimas tų, kurie dar tikėjo carui. Pralietasis kraujas atsiliepė visose valstybės užkampiuose streikais. Teisybė, daugumoje vietų streikininkai statė tik ekonomiškus reikalavimus, o kairur tai jokių reikalavimų nestatė. Tos sausio dienos daug žmonių pamokino, parodė aiškiai, ko nori caras, kaip jis žiūri į žmones ir jų reikalavimus. Minių susipratimas ėmė augti; visur ėmė kilti įvairioj formoj įvairūs reikalavimai. Caras savo sostą gelbėdamas, norėdamas žmonių judėjimą nuraminti, pažadėjo leisti žmonėms atstovus rinkti; o tuo tarpu leido kreiptis į jį per ministrų tarybą su visokiais sumanymais ir reikalais. Pasišlyt vadinamosios peticijos. Ir iš Lietuvos jų nemaža liko nusiųsta; vieni prašė, kiti reikalavo; vienų smulkus buvo norai, kitų gana rimti ir svarbūs. Neprošalį čia bus pažymėti, kad mūsų vadinamieji taikieji inteligentai iš Petersburgo ir Rygos visų lietuvių vardu pasiuntė nužemintus prašymus; jų paigėdaujamos reformos labai mažos.

Tasai peticijų laikas svarbus tuo, kad žmonės neva legališkai elgdami pratinosi savo reikalus svarstyti valdžios nesiklaudami, tankiai valdžios trukdomi. Tie susirinkimai ir susitarimai žymiai pakėlė žmonių sąmonę. Caro valdžia, kaip paprastai, formoje malonės suteikdama trupučiuką tiesų, norėjo nuraminti sukilusius gaivalus. Išrinko tą, kas visų nuskriaustųjų buvo labiausiai reikalaujama. Per velykas pažadėjo sąžinės laisvę. Ta „malonė“ mažai ką tenuramino, nes tuoju ta „laisvė“ liko susiaurinta įvairiais viešais ir slaptais cirkuliarais.

Revoliucijinis judėjimas augo ir stiprėjo. Norėdamas nuraminti kai-kuriuos gaivalus mūsų krašte gegužės mėn. caras leido žemę pirkti ir liuosiau lietuvių ir lenkų kalbą vartoti. Ir vėl greit išėjo aikštėn ir maž tesusipratusiems politiškai, kad tai tik monai, kad menka nauda iš tų caro „malonių“.

Tuo tarpu organizuojasi įvairių profesijų atstovai, taipgi žemiečių ir miestų išrinktieji. Susivažiavimuose svarsto politiškus ir ekonomiškus visos valstybės ir įvairių kraštų reikalus. Tveriasi sąjungos, sąryšiai; jų programos ir susivažiavimų rezoliucijos aiškina plačiai visūmenei svarbiausius reikalus. Prasideda kas kart tankiau kas kart

skaitlingesnius daryti susivažiavimus be valdžios leidimo. Tokiu būdu de facto vykiamos buvo gyvenime laisvės — žodžio, susirinkimų ir draugijų.

Ir Lietuvoj atsirado nemaža susivienijimų, arba atskirų sąjungų skyrių, kaip antai: inžinierių ir technikų, geležinkelių tarnų, advokatų, moterų etc.

Buvo lietuvių susivažiavimai: kovos mėn. su žinomoms jau rezoliucijoms Vilniuje, paskui liepos mėn. Kaune, per gegužinę Šiauliuose. Mišrieji susirinkimai lietuvių, žydų, lenkų ir haltarusių ir gi keletą kartų buvo. Jie nevaisingi liko tarp kitų priežasčių dėlto, kad lietuviai reikalavo autonomijos Lietuvai etnografiškose ribose, o kitų tautų reprezentantai reikalavo autonomijos istoriškai Lietuvai. Ginčiai tarp tųdviejų pakraipų užimdavo daug laiko ir kits kito nepertikrino. Grynai lietuvių du sąryšiu išdygo: moterų ir mokytojų; projekte yra ūkininkų sąryšis.

Jei prie to viso pridėsime šiek tiek laisvesnę spaudą, kuri išmetė ant rinkos daugybę gan populiariškos literatūros, politikos ir visūmenės klausimus aiškinančios, tai nesistebėsime, kad taip trumpame laike visos valstybės užkampiuose prasiplatino susipratimas ir reikalavimas pamatinių reformų.

Caro valdžia tuo tarpu gavo galutiną smugį Tolimuose Rytuose ties Cusima. Jos autoritetas ir kreditas amžinai žuvo. Nepasikininimas prasiplatino tarp karūmenės ir valdininkų. Vis tankiau ir tankiau tenka girdėti apie kareivių pasipriešinimus. „Potionkino“ sukilimas galutinai atvėrė caro valdžios supuvusį kūną. 6 (19) rugpiūčio manifestas, caro dūmai pamatus duodantis, nebegalėjo nuraminti visūmenės, pervėlai jis užgimė; pernai jis gal dar būtų kuriam laikui nuraminęs daugelį žmonių. Tasai manifestas dabar davė tik naują progą išrodymui visų caro valdžios norų; jis parodė carato silpnybę ir tą, kad jis net buržuazija nepasitiki. Jeigu jis būtų ja pasitikėjęs, tai būtų davęs dūmai ne patarimo, bet sprendimo balsą; o tada su jos pagalba galėtų po senovei viešpaūti. Išreiškęs savo nepasitikėjimą net buržuazija, caras nė jos visos nenuramino. Buržuazija ėmė bruzdėti, ėmė visur platinti reikalavimą, kad patariamasis caro dūmos pirmoji diena taptų paskutiniąja. Iš sykio ir kai-kurie valdžios priešai ėmė silpniau bekalbėti, — „Osvoboždienije“ tai net patarė eit į dūmą, negriaut rinkimų.

Bet išsijidunusi iš pamatų plati, gili žmonių jūra jau nebegalėjo nurimti, — jai, jos apačioms — darbininkams ir jos šviesioms viršūnėms — inteligentijai neduota jokių tiesų. Todėl tai vos tik dviem mėnesiam praslinkus

pasaulei pasirodė nauja galinga spēka — visuotinas streikas. Apie jį ką tik buvo minėjęs Bebelis paskutiniame parteitage; jis nurodė, kad organizuotasis proletarijatas gali kovoti už savo politiškas tiesas nauju ginklu — visuotinu streiku. Rusų valstybėje jis, galima sakyti, netikėtai pasirodė gyvenime; sakau, netikėtai, nes nieks nė manyte ne manė, kad jis apims netik gelžkelius ir dirbtuves, bet ir įvairių įvairiausias įstaigas, net valdžios kancelerijas. Tasai naujas revoliucijos aktas, nedaug kraujo praliedamas, pavertė ant žemės caro valdžią, smarkiai įžeidė ją. Manifestas 17 spalį pažada laisvę žodžio, susirinkimų, draugijų, sąžinės ir žmogaus nepaliečiamybę; pažada, kad be žmonių atstovų nebebus nė vienas įstatymas leidžiamas; pažada, duotį į rankas žmonių atstovams kontrolę valdžios darbų.

Vis tai caras žada. Bet tuo tarpu visi įstatymai pasilieka senieji. Todėl ištikrųjų dar tebeturime senąją tvarką; tik tiek, kad caras jau nebeturi spēkų savo pažadėjimų atsiimti, susipratusios minios nebeatiduos to, ką iškovojo. O jei pamėgintų dar trukdyti pažadėtąsias reformas, tai susilauks didesnio, baisesnio, nes geriau organizuoto streiko.

Dabar visų susipratusiųjų priedermė stiprint organizacijas, kuo-greičiau organizuot plačias minias, stumt pirmyn prasidėjusią revoliuciją. Visų dabar priedermė susijungt ir suvienytomis spēkomis galutinai prispirt valdžią prie sienos ir išplėšt iš jos žmogaus ir valstiečio tiesų gvaranciją ir paimt patiems žmonėms valdžią į savo rankas sutvėrimui naujo politiško surėdymo ant demokratiškųjų pamatų paremto. X.

Keletas žodžių apie „Lietuvos Socijaldemokratų Partijos Manifestą“.

Tuo tarpu, neįsigilindamas į tą raštą, padarysiu tik keletą mažų pastebėjimų apie jį.

Patsai vardas („manifestas“) man, kaip demokratui, labai keistai ir nemaloniai skamba, — primena carą iš Dievo mylistos. Ar gi ir kitos socijalistų partijos dar tebevartoja tą vardą savo programai pavadinti?! Turime komunistų manifestą, bet kada tai jis buvo rašytas? Abejoju, kad autoriai dabar jį taip-pat pavadintų.

Biauriai skamba ir pavadinimai činauninkais žmonių, kurie bus žmonių renkami ir atstatomi, jų reikalų aprūpinimui paskirti; — toks vardas carų smarve kvepia.

Nemalonų įspūdį daro didelės apie save manymas L. S. D. P. „Manome, kad pirmutiniais griovėjais netikusios dabartinės

caro valdžios pas mus bus Lietuvos darbininkai, vadovaujami Lietuvos Socijaldemokratų Partijos. Tik jie . . . įstengs panaikinti dabartinę politikos tvarką.“ Išėina, kad ikišiol nebuvo caro valdžios griovėjų ir nėra jų. O jei ir būtų, kaip ištikrųjų buvo, tų griovėjų ne darbininkų tarpe, tai apie tai pritinka darbininkų vadovams tylėti, slėpti. O juk ikišiol kovoj su caro valdžia daugiausiai atsižymėjo inteligentai, nors jų skaičius, sulyginamai su darbininkų skaičiumi, menkutis; atsižymėjo mokslus einančioji jaunumenė, ūkininkaičiai; mažiausiai gi darbininkai. Tas ir suprantama, nes darbininkų padėjimas blogiausias, sunkiausiai jiems apsišviesti ir susiprasti. L. S. D. P., matyt norėdama būti darbininkų partija, taip kalba, bet tuojau nukrypsta nuo darbininkų pamato; jaučia, kad daug daugiau (bent dabar) yra žmonių, kurie su pilnu supratimu eina prieš caro valdžią, todėl tai tuojau ir apie juos užsimena, ketina surinkti „aplink save dar ir kitus neužganėdytus visūmenės luostus“. Grynas socijaldemokratas, kurs remia visą judėjimą ant darbininkų, kuriam labiausiai darbininkai rūpi, nerodys tokio slydaus kelio; rodant jį reikia užmiršti apie kliasų kovą.

Iš tolimesnio teksto ir gi pasirodo, kad L. S. D. P. nedrįsta atvirai stoti į kovą už darbininkų reikalus, nedrįsta pakelti kliasų kovos ir ant jos paremti progresą.

Todėl tai, matyt nenorėdamas užgauti dvarininkų ir turtingesniųjų ūkininkų, padėjo pačiame gale reikalavimų (28) gan keistą išrišimą žemės klausimo: „Kad mūsų krašto rėdas išpirkinėtų *pamaži* visų Lietuvos gyventojų nuosavybėn Lietuvos žemę, geležinkelius, kelius, bankus (sic!) ir kitokius viešus įstatymus (!) visur, kur bus visūmenės pripažinta naudinga tą padaryti.“ Tai gi, ponai, nesibijokit — L. S. D. P. neims nuo jūsų žemės nė šmotelio; jei jau būtų ji kada reikalinga (čia dar abejojama, nors ant pirmo puslapio tos abejonės nėra), tai jie *pamaži* išpirkinės, net bankus apsiima išpirkti! Tai galingi žmonės!

Apie „skarbas“ žemes ir miškus Lietuvoje aukščiau (§ 12) kalbama, nors tas klausimas kietai surištas su § 28; bet § 12-uztai drąsiau, radikališkiau kalbama, nes L. S. D. P. matyti valdžios nebijo užgauti, nuo jos tiesiai reikalauja atimti žemes ir miškus; ponų ir turtinųjų ūkininkų privengia.

Išpildymo visų reikalavimų, išdėstytų 28 §§, L. S. D. P. ketina pareikalauti įsteigiamamjam Vilniaus Seime. Keistai išrodo. Lyg kad L. S. D. P. tikisi tuojau, kaip bematant susišaukti įsteigiamąjį Seimą. O gal iki tam laikui nenori judinti opių ekonomiškųjų

klausimų? Nesinori tikėt, kad ji būtų tokia nayviška. Ar gi mano tuojau padaryti sukilimą neorganizuotų, 'nesusipratusių' politiška minių ir tokiu būdu sušaukt Įsteigiamąjį Seimą?! Man rodos, kad jeigu ir pasisektų tą koku nors būdu padaryti, tai maža nauda teišeitū iš to Seimo. Maža nauda iš žmonių menkai tesusipratusių.

Žinoma, revoliucijos laike susipratimas milžiniškais žinksniais žengia pirmyn. Susipratimas negali tik vienu darbininkų tarpe pasilikti. Kaip tik bus užkliudyti ekonomistai, grynai darbininkų reikalai, tai tuoj atsiras aiškus susipratimas ir organizacija priešingų darbininkams spēkų — dvarininkų, ūkininkų etc. Tokiems žmonėms visai nebus geistinas toks Įsteigiamas Seimas Vilniuje, kurs bus priešingas jų ekonomiškams reikalavimams. Jie Lietuvoje turi dar nemažą spēką, jų pasipriešinimas plius caro valdžios ir karūmenės užpuolimas bene sutrukdytų tokį puikų užmanymą.

Todėl toksai būdas kovos už Lietuvos autonomiją, man rodos dabar visai dar nepraktiškas. Kur kas lengviau sujungti visus „neužganėdytus luostus“ pakeliant vien tik politišką kovą, reikalaujant politiškosios autonomijos Lietuvai; tuo tarpu palikus šalyj kitus, ypač luomų, reikalus. Tuó tarpu, mano nuomuone, pirmutinė kova, visų ligi vieno, turi būti aštri atkakli kova už žmogaus ir piliečio tiesas ir už Lietuvos autonomiją. Į tą kovą įmaišant kitą dar tik trukdysime darbą. Norėdami vienu žygiu du kiškiu sugauti nė vieno galime nepačiupti. Arba jau visai atvirai ir aiškiai atsistoti ant pamato klasų kovos, organizuot darbininkus ir vien tik ant jų remties ir su jų pagalba eiti prie autonomijos. Tas kelias, man rodos nuoseklesnis, tik tolimesnis.

Iškovojus gi žmogaus ir piliečio tiesas, išgavus Lietuvos autonomiją, ir darbininkams bus lengvesnė kova už savo luominius interesus. Turėdami laisvę sąžinės, žodžio, spaudos, susirinkimų, draugijų ir streikų galės organizuotis daug greičiau negu dabar; turėdami geriau sutvarkintas kultūriškas įstaigas galės greičiau apsišviesti. O šviesūs ir susiorganizavę darbininkai daugiau padarys negu dabartiniai ir su geriausiu Brauningu rankoje!

Lietuvos moterų susivienijimas.

Du metu atgal keletos moterų galvose prašvito mintis, kad, kadangi pas visas atgijiančias tautas prie jų atgijimo labai daug prisidėjo moters, ir pas mus Lietuvoj moters turi aktyviškiau dalyvauti judėjime ir turi jos

susiorganizuoti, nors minių apšvietimą pasiimti į savo rankas.

Paskirti buvo vieni metai moterų darbų programo apgalvojimui ir, kad tie metai nepražūtų, per tą laiką jos pačios turėjo apsišviesti tautos dalykuose ir stengties padaryti savo namus tikrai lietuviškais. Metas pralinko . . . tie metai mūsų gyvenime padarė tokias permainas, apie kurias mės nė nesapnavome — atsistojom ant revoliucijos slenksčio. Žmonės pradėjo gyviau krutėti. Šių metų gegužinė 13 d. birželio jau atvirai pavirto į Lietuvos inteligencijos sueigą, kur tarp kitko apie 50 atvykusiųjų moterų susirinko pasikalbėti, pasiklausyti prirengtųjų referatų. Porą savaitių prieš gegužinę Mintaujos moterų ratelis sustatė susivažiavimo programą, stengėsi jame užkliudyti maž daug visas pusis moterų klausimo.

Medegai ir laikui stokuojant, kai-kurie klausimai visai nebuvo pajudinti. Iš perskaitytųjų referatų kai-kurie buvo gražiai ir rimtai apdirbti. Buvo paskaitytas programos rusų moterų susivienijimo kovai už lygias su vyrais tiesas. Buvo apskelbta, kad, norint, galima prisidėti prie rusų moterų susivienijimo, taip gi ir su lenkėmis Lenkijoje. Apie lenkes buvo jau žinoma, kad jos susivienijo, tik jų programo neturėjome. Visas susirinkimas buvo užklaustas, ar gera būtų įsteigti Šiauliuose informacijos biuro, kuris prirengtų medegai ir patirtu, kaip stovi dalykai kitose šalise. Kas iš suvažiavusiųjų panorėtų gauti reikalingas sau žinias, galėtų kreipties į tą biurą.

Atsirado opozicija, kuri reikalavo tuojaus sutverti pamatus naujosios organizacijos, jeigu nenorime, kad susirinkimas pasiliktų bergždzias, nes sunku yra kitą kart susivažiuoti iš visų Lietuvos kampų. Daugumas taip buvo pailšę, kad nebenorėjo klausyti, ir rodė į tą informacijos biurą kaipo į tokį centrą, kurs turi viską aprūpinti; bet koku būdu, liko neišrišta.

Ant to pasibaigė susirinkimas ir išsiskirstė. Opozicija vienok nepanorėjo, kad mūsų susirinkimas pasiliktų tik kaipo malonus pasikalbėjimas, ir tą pačią dieną vakare teatre susirinko moterų būrelis, kurs nusprendė, kad, norint, idant darbas eitų, reikia būtinai vėl susirinkti ne vėliau kaip už mėnesio ir susiorganizuoti, susivienyti vardan doriškos, politiškos ir ekonomiškios laisvės, pastačius sau kaipo svarbiausj užduotj — platinti apšvietimą, taip gi tautišką ir politišką susipratimą. Parodymui, kad opozicija neniekina informacijos biuro, buvo prašyta paklausti jo, ar sutiks sušaukti susirinkimą ir ar priims ant savęs tarpininkystę tarp moterų,

kurios panorės pristatyti savo programo projektą tam susivažiavimui ir ar išdirbs iš tos medegos tam tikrą programą; vienu žodžiu norėta, kad informacijos biuro paimtų ant savęs ir organizacijos biuro priedermes. Informacijos biuro sutiko. Praslinkus porai savaitių jis pranešė, kad pradėjo funkcionuoti.

Vilniuje 30 d. birželio lietuvės buvo pakviestos dalyvauti tarptautiškame susirinkime, kurio užduotimi buvo pakelti protestą prieš Bulgiją sustatytą caro dūmos projektą. Tas protestas turėjo būti paduotas per rusų moterų susivienijimą į susivienijimų susivienijimą; šis turėjo pristatyti jį žemiečių susivažiavimui — 6 liepos 1905 metų. Kiekvienos tautos moterų ratelis išdirbo savo protestą. Lietuviškam proteste buvo trumpai pasakyta, kodėl tas projektas caro dūmos netikęs ir paaiškinta, kad mūsų tauta gal tik pasikakinti, jeigu turės autonomiją Lietuvos etnografiškose ribose su seimu Vilniuje išrinkto visuotinu, slaptu, lygiu ir betarpišku balsavimu. Lenkės pasijuto baisiai užgautos, kad Lietuvos užsimano autonomijos Lietuvos etnografiškose ribose, kad tas prieštarauja jų kultūriškiems reikalams, nes lenkų tauta bus tada padalinta į tiek daug dalių, kad nustos savo spėkų: „Išsivadinkite tik, jau dabar turime 3 priešų užimtas dalis: Vokietijoje, Austrijoje ir Rusijoje. Dabar pačioje Rusijoje reikalauja sau atskirai autonomijos Lenkų žemė etnografiškose ribose, čia vėl atsiskirs Lietuva, Baltarusija, Ukraina! Lenkai nėkuomet ant to nesutiks! Turi būti autonomija Lietuvos ir Baltarusijos drauge, ypač tos Baltarusijos dalies, kuri buvo po lenkų kultūros įtaka, tai yra Minsko, Gardino, Mohilevo, Vitebsko ir dalis Vilniaus gubernijų. Tie baltarusiai patįs savo susirinkime netoli nuo Minsko išreiškė savo norą neatsiskirti nuo Lietuvos ir turėti vieną su ja seimą Vilniuje.“

Lietuvės vienok atkakliai laikėsi savo, buvo joms lenkių pasakyta, kad turi išeiti, nes jų nuomonės su kitų nuomonėmis nesutinka. Žydės prašė pasilikti; bet pirmsėdė pasakė, kad, jeigu nesutiksime drauge siųsti protestą, tai nutarta, kad kiekviena tauta siųstų skyrium.

Apie tą atsitikimą buvo pranešta informacijos biuro ir prašyta, jei jau nenorėtų prisidėti, kad nors kelią parodytų, kaip pasiųsti į Moskvą mūsų protestą, po kuriuo pasirašė 230 su viršum ypatų. Biuro tešė su atsakymu, galu gale pasisakė, kad jau vėlu ešą ir — kelio jos nežinančios.

Bet gi vilnietės nusiuntė savo protestą į Maskvą, kurs buvo labai maloniai priimtas moterų susirinkimo.

Vėl praėjo kiek laiko.

Maskvietės, norėdamos prilaikyti su mumis ryšius, atsiuntė visokias informacijas ir užkvieta dalyvauti delegacijų susivažiavime pirmoj pusėj spalį mėnesio.

Reikėjo dabar šaukties prie visūmenės. Vilnietės nenorėjo vienos atsilipti; todėl paėmė jos ant savęs iniciatyvą sušaukti platesnį susirinkimą išdirbimui programo ir nutarimui, ar prisidėti prie rusių susivienijimo ar ne. 22 ir 23 d. rugsėjo visuotinas susirinkimas išdirbo žemiau paduotąjį programą. Buvo nutarta nejeiti į rusių susivienijimą kaip skyrius, bet susidėti su jomis ant federatyviškų pamatų, kaip lygios su lygiomis, pradžiai padėti kiek galėsime visuose jų darbuose, kurie neprieštaraus mūsų programai, o palies ir mūsų reikalus. Visą tą buvo pavesta pranešti mūsų atstovei į biurą rusų moterų susivienijimo, jo gerai valiai buvo pavesta kviešti ar ne mūsų atstoves į delegacijų susivažiavimą.

25 d. rugsėjo dar įvyko tarptautiška suėiga Vilniuje; joje dalyvavo drauge su vilnietėmis ir viešnės atvykusios į visuotiną susirinkimą. Susirinkimo tikslas buvo susipažinti su programais veikiančiųjų Vilniuje moterų ratelių ir išaiškinti, kaip kiekvienas ratelis atsineša prie caro dūmos. Pasirodė, kad visos buvo už boikotą ir sutiko sueigos vardu pareikalauti nuo Vilniaus miesto rinkikų, kad jie, kaip netikri krašto atstovai, atsakytų nuo rinkimų, o reikalautų federatyviško Rusijos surėdymo ir sušaukimo Vilniuje Įsteigiamojo Susirinkimo išrinkto visuotinu, lygiu, slaptu ir betarpišku balsavimu be skirtumo lyties, tautos, tikėjimo ir luomų.

Rugsėjo 28 d. protestas trijose kalbose tapo prezeso rinkikų susirinkimo perskaitytas.

Rugsėjo 25 d. buvo pakeltas užmanymas paturėti Vilniaus daktarų sanitarų projektą, įneštą į miesto tarybą, panaikinti reglamentaciją. Moters dar nuo savęs pridėjo reikalavimą panaikinti paleistuvystės namus. Tam tikslui nusprendė rinkti parašus, kurie priduos stiprybę moterų reikalavimui.

Tokia yra istorija pradžios susivienijimo Lietuvos moterų. Gana sunkiai ėjo jo pagimdymas. Ar tolesnis veiklumas bus vaisingas, ar moters susipras, pakils iki žmogaus idealo, tą parodys ateitis.

Lietuvos moterų susivienijimas.

1. Susivienijimo tikslas iškovoti lygias moterų ir vyrų tiesas per autonomiją etnografiškos Lietuvos su seimu Vilniuje, išrinktu visuotinu, lygiu, slaptu, betarpišku balsavimu.

2. Susivienijimo nariai gali būti lygiai moters, kaip ir vyrai.

3. Savo tikslui pasiekti susivienijimo bus vartojami tarp kitų šie būdai: a) Teoretiškasis rišimas klausimų, paliečiančių moterų ir vyrų tiesas. b) Politiškojo susipratimo platinimas tarp visų tautos luomų, o ypačingai tarp moterų. c) Knygų, brošūrų, atsišaukimų leidimas, straipsnių rašymas, lekcijų, kursų, viešų kalbų taisymas ir kitoki propagandos būdai. d) Kuoplačiausios agitacijos vedimas įvairiausiose visuomenės įstai-gose, kaip po miestus, taip ir po valščius už moterų ir vyrų tiesų suluginimą. e) Pa-lengvinimas moterims pasiekti lygus su vyrais kiek apskritis, tiek profesionališkasis apšvietimas. g) Rūpinimasis darbuojančiosios moters būvio pagerinimu ir moters darbo apsaugojimu. i) Organizacijų steigimas tarp moterų vieno amato ir apskritai tvėrimas naujų susivienijimų ir organizacijų.

4. Susivienijimo organizacija: a) Susi-vienijimas susideda iš kuopelių įvairiose Lie-tuvos vietose susitvėrusių ir norinčių prie susivienijimo prigulėt. Kiekvienos kuopelės nariai yra tikraisiais susivienijimo nariais.*) b) Kuopelė siunčia savo delegatą į visuotiną susivažiavimą, kuris renka centralinį Komiteta. c) Centralinis Komitetas priklauso vi-suotinam susivažiavimui. d) Visuotinas su-sivažiavimas būtina reikalingas vieną kartą per metus, o prirėikus gali būti sušauktas ir tankiau. e) Susivažiavimo sušaukimu turi rūpintis centralinis komitetas. g) Visuoti-name susivažiavime visi klausimai spren-džiami daugumu balsų. i) Principijališkuose dalykuose permainingos turi būti išrišamos per „plebiscitą“. k) Kiekviena kuopelė turi savo savyvaldą įstatymų ribose. l) Atskiros kuopelės pildo visuotino susivažiavimo nusprendimus. m) Atskira kuopelė veikia vien tik savo kuopelės vardu. n) Kiekviena kuopelė savarankiškai skiria nariams mokesčius. Vi-suotinas susivažiavimas nusprendžia, kokia mokesčių dalis reikalinga paskirt centralinio komiteto reikalams.

Kuopelių programos.

Uždavinys:

1. Pritraukti kuodaugiau naujų narių.
2. Tyrinėti moterų padėjimą.
3. Platinti tam tikrą literatūrą.
4. Tverti lietuvių kalboj literatūrą, paliečiančią moterų klausimą ir tam tikslui su-verti bibliografišką komisiją.
5. Kova su prieštarais.
6. Raginti mergaites prie mokslo.

*) Atskiros ypatos gali būti susivienijimo nariais ir dalyvauti susivažiavimuose tik su pritariamu balsu ir moka 3 rbl. per metus į susivienijimo kasą.

7. Tarpininkauti atradime darbo ir išra-dime vietų.

8. Kovoti su prostitucija, aiškinti veikimą faktorių, gyvos prekės ir rašyti toje pakrai-poje referatus.

9. Persergėti moteris nuo užkrėtimo si-filisu nuo grįžtančių iš karūmenės vyrų.

10. Propaguoti blaivybę plačioj prasmėj.

11. Rinkti pinigus kuopelės reikalams, taisyti loterijas, teatrus ir t. t.

12. Kiekviena kuopa turi įsteigti bent vieną mokyklą, o jei galima ir daugiau.

13. Susinešti su knygynų komitetu, stei-giant kuopelės knygyną.

Taktika.

1. Progai atsitikus, aiškinti padėjimą mo-terų ir tas sąlygas politiškias, par kurias ga-lima pagerinti jų padėjimą.

2. Aiškinti Lietuvos padėjimą ir Lietuvos reikalus, ir tam tikslui įtraukti į mokyklų programą pasikalbėjimus su vaikais ir su užaugusiais.

3. Susinešimas su centraliniu komitetu turi būti vieną sykį į du mėnesius.

4. Trečdalis savo narių įnašų privalo ati-duoti centraliniam komitetui.

5. Kiekviena kuopa gali leisti atsišauki-mus tik savo kuopos vardu, bet, jeigu ten yra kalba apie paliečiančius principijališkus dalykus, ratelis turi susinešti su centraliniu komitetu.

6. Kuopelė susideda mieste iš 5 iki 15 ypatų, o sodžiuų iš 3 iki 10 ypatų.

Centralinis komitetas susideda iš 3 narių gyvenančių Vilniuje. Jo uždavinys: sušaukti visuotinus susirinkimus; reguliariškai susi-nešti su kuopelėmis; stengties padaryti ry-šius su kitų tautų moterų susivienijimais, turinčiais panašų tikslą.

Išlaidų apmokėjimui turi bendrą susivie-nijimo kasą. Centralinis komitetas turi at-spauzdinti savo įstatymus užsieniniuose laik-raščiuose, kurie priims. Stokuoant savam organui susivažiavimas įgalioja kreipties prie „Varpo“ redakcijos su prašymu talpinti L. M. S. pranešimus.

Lietuvių mokytojų susivažiavimo nusprendimai.

Šiandieninės Lietuvos mokyklos neat-sako apšvietimo reikalavimui nei kalba, nei turiniu. Prigimta žmonių kalba išvyta iš mo-kyklos, mes esame priversti mokyti vaikus svetima, nesuprantama kalba ir todėl vaikai belankydami kelerius metus neišmoksta nei rašyti priderančiai. Beveik visą laiką vaikai mokykloje praleidžia besimokydami nesu-

prantamus žodžius, kas, žinoma, netik nelavina vaikų, bet atima norą prie mokslo. Užtai vaikai mokykloje nieko naudingo neišmoksta, juo labiau, kad mokslo vyriausybė siaurina ir teip jau siaurą žinių ratą. Apie mūsų prigimtą kraštą — Lietuvą, valdžios pramintą Šiaur-Vakarinių kraštų, arba visai užtyli arba duoda neteisingas žinias. Užtai pas mus visai nėra žmonių švietimo, jeigu patys žmonės, atjauzdami apšvietimo reikalingumą, taiso savas lietuviškas mokyklas, tai valdžia už taiti skaudžiai baudžia.

Kas sulyg vidurinių ir aukštųjų mokyklų, tai nesigilinant į išguldomyj dalykų turinį, matome, kad iš visur išvartyta mūsų kalba, literatūra; o istoriją išguldinėjant tyčia iškraipomi faktai ir pramanomi nebūti daiktai. Čionai tolydžio užgauna švenčiausius mūsų jausmus — tėvynės ir prigimtosios kalbos meilę, kuri yra nepaliečiama kiekvieno žmogaus tiesa.

Dėlei kokių priežasčių rados tokiam padėjime apšvietimas Lietuvoje? Lietuva, kaip žinome, priklauso didėliai rusų valstybei, kurios policijskai-biurokratiškasis surėdymas nepripažįsta tiesų nei vienai tautai, velkančiai caro jungą, išskyrus viešpatuojančią rusų tautą, kuri, jų nuomone, turi praryti visas kitas. Pertatai kiekviena Rusijoje gyvenanti tauta nusmerkta miriop, nes tautų klestėjimas yra pripažintas už kenksmingą ir pavojingą valstybei.

Iščia eilė įvairių uždraudimų, varžančių tautišką gyvenimą visų Rusijos tautų, išskyrus pačius rusus. Užtat tautos, iš kurių susideda valstybė, nesiplėtoja; priegtam nusmelktosios tautos negali pasikakinti tokia valytsbės tvarka, kuri nenori pripažinti net jų esybės.

Vieninteliu išėjimu iš tokio padėjimo tegali būti sutvėrimas tokios valstybės tvarkos, kuriai viešpataujant galimas būtų broliškas sugyvenimas visų valstybės tautų, kurios nekieno nevaržomos galėtų liuosai plėtoties. Tokią tvarką tegali įvykdyti įsteigiamasis susirinkimas atstovų visų tautų, išrinktų visuotinu, lygiu, tiesiu ir slaptu balsavimu.

Įvykus tokiai valstybės tvarkai, galima būtų ūmai panaikinti viršminėtąją mokymo sistemą Lietuvoje, o jos vieton įvesti tokia — idant žemojoje, vidutinėje ir aukštojoje mokykloje viskas būtų išguldoma lietuviškai.

Kas sulyg žemosios mokyklos, skaitome už reikalingą pažymėti, kad ją privalo lankyti kiekvienas vaikas, sulaukęs paskirto metų skaičiaus be skirtumo lyties, tautos ir tikėjimo. Toliaus, mokyklos turės būti teip sutaikytos, kad pabaigus žemąją galima būtų pereiti tiesiog į vidutiniją, o iš vidutiniosios į aukštąją.

Aukščiau buvo pažymėta, jog visose Lietuvos mokyklose kaip žemosiose, teip vidutiniosiose ir aukštosiose išguldomyja kalba turi būti lietuviška; čia dar pridursme, jog iš praktiško atžvilgio žemosiose ir vidutiniosiose mokyklose viršminėtoji tvarka turi būti įvesta tuojau, aukštosios gi — išlėto; priegtam pirmuoju pereinamuoju žingsniu turėtų būti įvedimas tuojau į vidutinijas ir aukštąsias mokyklas lietuvių kalbos, literatūros ir Lietuvos istorijos išguldymo.

Dar skaitome reikalingu pastebėti 1. jog reikalinga būtinai prašalinti rusifikacijos tendenciją viešpatuojančią mūsų mokyklų; 2. jog yra reikalinga praplatinti pradedamosios mokyklos programą ir perdirtbti teip, idant ji atsakytų tautos reikalams ir šios galdynės mokslo stoviui; 3. ant galo jog pridert visas (žem., vidut. ir aukšt.) mūsų tautos mokyklas pavesti žinybai vietinės savyvaldos.

Ant galo pagalios, išreikšdami savo užjautimą privatinei inicijativei tautos švietime skaitome reikalingu pasmerkti visa, kas varžo steigimą knygynų, skaityklų, viešųjų skaitymų ir visokių kitų tautos švietimo įrankių.

Apsvarstęs Lietuvos mokyklų padėjimą mokytojų suvažiavimas skaito už būtinai reikalinga tuojau šiai dienai:

1. Kad visose Lietuvos mokyklose, kur žmonių prigimta kalba lietuviška, būtų visi dalykai lietuviškai išguldomi.

2. Kad programa pradinių mokyklų būtų praplatinta.

3. Kad tikėjimo išguldinėjimas būtų pavestas kunigams.

4. Kad būtų prašalinti visi varžomieji įstatymai, kurie gina mokytį namie vaikus, samdytis mokytojus.

5. Kad visose Lietuvos mokyklose mokytojai būtų pačių žmonių renkami.

6. Kad visose mokyklose būtų panaikinta policijinė vyriausybės priežiūra, kad vietoj tos būtų mokyklų vyriausybė pačių žmonių renkama su mokytojų atstovais.

7. Kadangi geruoju vyriausybė nieko neduos lietuviams, taigi suvažiavimas mano, jogei tik per kovą tegalės įgyti šias ir kitas tiesas.

8. Reikalinga mokytojams vienybėje eiti ir skelbti žmonėms savo nutarimus.

9. Mokytojai privalo patys vartyti agitaciją. Kuogreičiausiai turi išleisti tam tikrą atsišaukimą žmonėms kad paremtų šiuos reikalavimus.

10. Apskelbti spaudoj šiuos nutarimus. Mokytojai-lietuviai susivažiavę Vilniuje išdirbo šiuos mokytojų susivienijimo pamatus:

§ 1. Kova už pamatinę reorganizaciją lietuvių apšvietimo:

a) Nacijonalizacija visų Lietuvos mokyklų — žemesniųjų ir vidutinių.

b) Sugražinimas ir nacijonalizacija Vilniaus universiteto.

c) Įvedimas Lietuvoje visuotino, priverstinio mokymo.

d) Sutaikymas visų tipų mokyklų, idant liuosai galima būtų vieną baigus pereit į kitą augštesnę.

e) Pavesti priežiūrą mokyklų visuomenės mokslo įstaigoms ir vietinėms savyvaldos organizacijoms su mokytojų atstovais.

§ 2. Kova už politišką Lietuvos laisvę, be kurios negalima bus nei įvykdyti viršminėtos apšvietimo reorganizacijos.

Idant pasiekti tą, kas buvo pažymėta § 1 susivienijimas skaito reikalingu tuoju imtiesi už darbo:

a) Diskredituoti žodžiu ir raštu šiądieninį mokyklų surėdymą ir valdžios polytiką dalykuose apšvietimo.

b) Organizuoti kolektiškius mokytojų protestus prieš administracijos darbus, apšvietimui vodingus.

c) Bendrai išdirbti apšvietimo klausimus pakraipoj nurodytoj § 1.

d) Pakakinimui dvasiškių mokytojų reikalų steigti knygynus, parsišiuzdinti organus progresiviškosios spaudos, taisyti skaitymus, lekcijas mokytojams, organizuoti ratelius su tikslu išsiplėtoti, apsišviesti.

e) Organizuoti prieinamą juridišką pagalbą mokytojams.

f) Organizuoti savitarpinę assekuraciją, jeigu kas netektų vietos už veikimą visuomenės ir tėvynės labui.

g) Ginti susivienijimo narius nuo saualės mokslo vyriausybės ir šėip administracijos kolektiškiu protestu ir kitais keliais.

k) Organizuoti draugų garbės teismą.

l) Prisidėti prie kovos už polytišką Lietuvos laisvę, jei tat bus susivienijimo nuspręsta.

Visi susivienijimo nariai privalo, kiek įmanydami, platint susivienijimo idėją ir pritraukti prie jo ypatais jam prijaučiančias.

Juozas Madzini.

„Čia yra žmogus, kuris daugiausiai prisidėjo prie atliuosavimo mano tėvynės . . . Jis vienas degė šventa ugnimi, jis vienas budėjo, kuomet visi miegojo. Visuomet jis buvo mano draugu, ir niekuomet neužgeso jame šventoji meilės tėvynės ir liuosybės liepsna. Šis žmogus — Madzini.“

Garibaldi.

Šimet sukako lygiai 100 metų nuo užgimimo Madzini, šito didžiausio patrijoto, kovojusio per visą savo amžį už liuosybę ir nepriklausomybę savo tėvynės — Italijos.

Madzini gime Genujos mieste 1805 m. liepos 22 d. Išėjęs mokslus, Madzini apsigyveno savo gimtiniame mieste ir užsiiminėjo advokatūra. Rašinėjo jis į vietinius laikraščius ir greitai užėmė žymią vietą literatūroje. Savo karštuose straipsniuose Madzini išreiškė nuomonę apie tai, kokia turėtų būt Italijos literatūra, kuri tuomet buvo Austrijos prislėgta. Jo nuomone, Italijos rašliava turėjo tuomet būti praktiška, politiška ir didaktiška; privalė rūpintis atgaivinimu nuvertosios tautos. „Romantizmas; anot Madzini, tur stengties suteikt Italijai savotišką tautos literatūrą, tur būt išreiškėju idėjų ir reikalavimų visuomenės judėjimo.“ Po jo įtekme to laiko Italijos literatūra ir pasidarė aiškiai politiška ir radikališka.

Tai yra pirmas stambus nuopelnas Madzini Italijos judėjimo istorijoje, ypač jei atsimint, kad šalyse, kur nėra politiškos liuosybės, kaip anų laikų Italijoje — literatūra, tai vienintelis kovos įrankis (kol dar negalima revoliucijoniška kova) prieš valdžios saualę ir prispaudimą. Madzini prisidėjo pačiam ant savęs atjausti gležnumą valdžios nagų: tie laikraščiai, kuriuose jisai dirbo, tapo valdžios uždrausti.

Prasidėjo judėjimas įvairiuose Italijos kampuose. Nors Madzini buvo labai linkęs prie rašliavos, vienok gyvenimas įtraukė jį į patį sukurį politiškios kovos: jis persitkrino, jog mokslas ir literatūra negali būti jo gyvenimo tikslu, kol jo tėvynė vaitoja po svetimu jungu. Savo gyvenimo tikslu jisai pasistatė — įgyti laisvę ir nepriklausomybę tėvynėi, nepaisant ant jokių kančių ir aukų. Bet ar ištesėjo? ar išpildė tą, ką buvo pažadėjęs? ar pasiekė taip aukštą savo gyvenimo tikslą?

Nusprendęs prisidėt prie revoliucijoniškojo judėjimo, įstojo jis į „karbonarijų“ bendrovę ir greit pasidarė įzemiausiu jos nariu. Bet ši bendrovė su savo siaura, slapta organizacija, neturėdama tikrai demokratiškos programos ir gabių vadų — greitai nustojo vertės akyse Madzini, ir jisai su visu savo karščiu ir energija ėmė įieškoti kitų kelių revoliucijos darbu.

Išstremtas iš gimtinio miesto Genujos už prisidėjimą prie karbonarijų, atsėdėjęs keletą mėnesių kalėjime, Madzini, 25 metų amžiaus, išsikraustė į pietinę Prancūziją ir apsigyveno Marsilijoje. Iš čia jisai susižinodavo su visais revoliucijiniais Italijos židiniais. Dabar jau Madzini pradeda savo gyvenimą, pilną politiškų persekiojimų ir vargų.

Dar sėdėdamas kalėjime Madzini apmąstė naują plianą revoliucijoniškos organizacijos. Svarbiausia priežastimi nepasisekimo visų

italų sukilimų — mąstė Madzini — yra ta, jog idėja Italijos nepriklausomybės yra persiėmęs tik siauras ratas revoliucionierių — karbonarijų, o ne visa tauta.

Užtat reikalinga sutvert plačią organizaciją, kuri vinytų ne vien tik atskiras išrinktąsias ypatus arba kuopas, bet visą tautą. Reikalingi taip-pat kitokie vadai ir veikėjai, kurie tvirtai ir karštai tikėtų, jog galų gale pasieks savo tikslą — laisvę ir nepriklausomybę Italijos. „Pastatykite prišakų revoliucijos, — kalbėdavo Madzini, — jaunąją kartą, duokite jai atjausti tikslo prakilnumą, uždekitė pagyrimu, įkvėpkite įsitikėjimą į savo pajėgas ir tuomet atkreipkite juos ant austrijokų, — naujiems darbams reikalingi nauji žmonės“ — toksai buvo jo persitikrinimas. Dėlto 1831 m. sutvertąją Madzini revoliucionierių organizaciją ir partiją praminė: „Jaunoji Italija“. Jis įsteigė ir laikraštį tuo pačiu vardu; jo karšti atsišaukimai ir straipsniai sukeldavo entuziazmą jaunūmenė, per jį platino jis savo politiškąją programą.

„Jaunosios Italijos“ uždavinys buvo — išvyti svetimtaučių valdžią, sutverti vieną, neprigulmingą demokratišką Italijos respubliką, kuriai rūpėtų vien tik liaudies nauda. Propagandą tarp liaudies ir apšvietimą Madzini skaitė pirmiausia sąlyga revoliucijos pasisekimo. „Išliuosukite protus! Vardan tėvynės ir jūsų pačių garbės, pirmyn!“ šaukė jis. Ant žaliai-baltai-raudonos „Jaunosios Italijos“ vėliavos (ji paskui buvo priimta išsiliuosavusios Italijos) buvo parašyta: „Vienybė, nepriklausomybė, liuosybė, lygybė ir žmoniškumas.“

Šis prakilnus kovotojas-idealistas troško liuosybės ne vien tik savo numylėtai Italijai, bet ir visoms nuvergtoms tautomis; jis mąstė įsmeigti ant Alpų viršūnės vėliavą visų Europos tautų brolybės. Jisai įsteigė 1834 m. bendrovę „Jaunoji Europa“, į kurią ilgainiui įėjo: Jaunoji Italija, Lenkija, Vokietija, o paskui ir Šveicarija, Francūzija ir Ispanija. Visų jų buvo išrinktas vienas centralinis komitėtas. Idealą busimo Europos valstybių surėdymo Madzini perstatė sau, kaipo federaciją Suvienytų Valstijų, paremtą ant principo demokratiškos respublikos ir tarptautiškos brolybės.

Svarbiausia dalimi savo programo Madzini skaitė suvienijimą visų Italijos kunigaikštysčių ir gercogysčių. Tasai darbas buvo ypač sunkus todėl, kad vienos iš jų visai priklausė prie Austrijos, kitos tik išdalies jai priklausė, o dar kitos buvo beveik visai nepriklausomos. Norėdamas greičiau

pasiekt savo tikslą, Madzini pasirengęs buvo atsisakyti ant laiko nuo reikalavimo respublikos ir išspradžios pasikakinti monarchija. „Ne taip svarbu,“ rašė jisai 1847 m., „ar gausime mes respubliką ar ne; svarbiausia — vienybė . . . Lai duod mums popiežių, karalių, diktatorių — juos lig laikui galima kešt, išsiskaidymo-gi ir išsklidimo — niekad!“

Jis suprato, jog pirmiausia ir svarbiausia užduotis — išvyti svetimtaučių valdžią; o šito negalima padaryt, kol Italijos spėkos išskaidytos.

Netikėjo Madzini, kad kitos valstybės padėtų Italijai atsiliuosuot nuo Austrijos: jis tvirtai tikėjo į tautos spėkas ir gerai pažino atžagareiviškumą to laiko Europos valstybių. Paskesnis laikas parodė, kad neberekalo buvo jo baimė. Jisai gerai suprato, jog galima laukti prijautimo revoliucijoniškam Italijos judėjimui tik nuo tautų, bet ne nuo valstybių. Jis tvirtai tikėjo į gyvas, galingas pačios tautos spėkas: „Galima pasitikėt, — tankiai sakydavo Madzini, — tik savo ir kitų tautų ginklu.“ „Nei viena tauta, ant kiek aš žinau iš istorijos, rašė 1840 m. Madzini, negavo tikros ir tvirtos liuosybės nuo svetimtaučių . . . Revoliucija turi būt daroma dėl tautos ir pačia tauta.“

Labai gražiai ir teisingai charakterizuoja vadą „Jaunosios Italijos“ kitas revoliucionieris, rusų rašėjas, Gercen'as, kuris susipažino su Madzini Londone. „Savo mažučiam kambariuke, nuolat cigarą įsikandęs — sako Gercen'as (žr. „Biloje į dūmi“) — Madzini Genėvoje, kaip kadaise popiežius Avinjone, savo rankose vienijo vielas psichiškojo telegrafo, kurs rišo jį su visu Italijos pusaliu. Jis girdėjo savo partijos širdies tvakšėjimą, jautė mažiausį krustelėjimą, ūmai atsakydavo ir duodavo be pailsio abelną pakraipą viskam ir visiems. Fanatikas ir organizatorius, jis nutiesė po visą Italiją tinklą slaptų bendrovių, kurios visos surištos tarp savęs ėjo prie vieno tikslo. Akyse Madzini nēr žmonių, yra tik darbas ir priegtam vienas darbas; jis pats „gyvena ir juda“ tik jame . . . Nuo laikų Menotti ir brolių Bandiera (nariai „Jaunosios Italijos“, kurie pirmą syk dar 1844 m. bandė su ginklu kovoti už tėvynės liuosybę; jie greit buvo sugauti ir nužudyti; bet „jie parodė, jog italai moka mirtį už tėvynę“; o tai buvo labai užkrečiantis pavyzdys) eilių eilėmis po kits kito išaina karšti jaunikaiciai, drąsus seniai, prasčiokai ir aristokratai — eina į nelygią kovą, nebijodami nei pančių, nei kartuvių; ir mirdami jie šaukia: „Viva l' Italia“, „Eviva Mazzini!“ . . . Tokie žmonės kaip Madzini nepasiduoda, nenusileidžia: juo

blogiau eina jų dalykai, tuo aukščiau jų vėliava.“

Toksai buvo šis nepaprastas žmogus, tačiau jo priešai perstatė jį baisiu piktadėju. Jisai sutvėrė Italiją, — jis tai įkvėpė italams pasitikėjimą, jog Italija gali ir turi būt išliuosuota ir suvienyta, jis suteikė naujas spėkas kovai su Austrija, jis iškėlė patrijotizmą italų iki tikėjimo — religijos laipsnio, jis pažymėjo patrijotizmą savo prakilnios dvasios žyme ir suteikė jam tokias pajėgas, jog jis galėjo perkęst ilgą lūkestį, nepasisiekimą, kovą ir galų gale pergalėt. Suprato jo genijus, jog ant aukštų, prakilnių darbų žmogų tegali pastūmėti šventa idėja, kuria yra persiėmusi visa jo dvasia; toksai žmogus nesibijos nustoti meilės, šeimynos ir . . . gyvasties. Šitą galėjo padaryti tik gryniausios dvasios žmogus, — kaip Madzini.

Pirmiausė pasekmė karštų Madzini'o kalbų ir raštų buvo ta, jog tėvynės meilė, kuri prieš jį vos tik rusėjo, dabar ėmė liepsnot. Atminimai apie senovės Rymo didybę ir viduramžių Italijos klestėjimą — darė svetimtaučių valdymą smarkiai neapkenčiamu, o viltis Italijos nepriklausomybės apėmė visų italų širdis, it karščiausiai tikėjimo jausmas.

1848 m., kada kai-kurias Europos valstybes apėmė revoliucijos liepsna, italai visi — kaimiečiai ir miestiečiai, dvasiškija ir bajorija — visi perimti liuosos ir nepriklausomos Italijos idėja skubinosi stoti po revoliucijos vėliava, kurią iškėlė Madzini. Dabar revoliucija turėjo daug didesnį pasisekimą negu pirm 18 metų; matyt darbas „Jaunosios Italijos“ Madzini'o vedamas nenuėjo perniek. Nors ir dabar nepasisiekė italams galūtinai atsisakyt nuo svetimtaučių, bet daug didesnis pasisekimas šios (1848 m.) revoliucijos, negu 1831 m. parodė jiems, jog „laisva, nepriklausoma Italija“, — tai ne tuščia svajonė, kaip tvirtino jų priešai.

Nors Madzini daugiausia prisidėjo prie Italijos išliuosavimo, vienok jis buvo nusmerktas mirtin pačios italų (Piemonto) valdžios, kaipo žmogus „labai pavojingas visūmenės ramybei“ (sic!!!); užtat veik visą savo amžį jisai turėjo bastytis svetimuose kraštuose, tikt 1867 m. jam buvo leista sugrįžt tėvynėn ir mirties bausmė — panaikinta.

1872 m. Madzini, važiuodamas per Alpus į Italiją, apsirgo Pizoj ir kovo 10 d. numirė. Didis senelis, visą savo amžį pašventęs tėvynei, dirbo ne veltui; pirma pusė jo programo buvo išpildyta — Italija atsikratė nuo svetimos valdžios jungo ir susivienijo. Kūną jo atvežė į Genują, į jo gimtinį miestą. Visur, per kur tikt vežė kūną tautos vado, sutiko

ir lydėjo minios žmonių. Genujoj paskui jo grabo ėjo apie 50 tūkstančių žmonių, atvykusių iš visų Italijos kampų, idant atiduot paskutinę garbę šiam didvyriui. G-ys.

Litvomanai.

(Pabaiga.)

Zolienė: Perdaug dirbi, perdaug . . .

Augustinas: Dėl tėvynės labo nėkas nėkuomet nėra perdaug . . .

Zolienė: Tu dėl tėvynės ir dėl tėvynės, bet kam teip varginties . . . Rašyti vis dėlto lengviaus ligoniui . . . o dabar atiduok man tuoj visus raštus, kokius turi, pas mane bus atsargiau . . .

Augustinas: (neramiai) Dėlko?! Dėlko?! . . . Ar vėl kas ką pliauzoroja?

Zolienė: Ir kaip dar! . . . Girdėjau miestelyje . . .

Augustinas: Netikėk! Neklausyk! . . . Juk žinai pati, kiek kartų dabar buvo šnekos iškilusios . . . O vis dėlto iš piršto išlaužtos . . . Verčiau parodyk, ką parvežei? . . . Ar daug pristatė šįkart?

Zolienė: Didelių našat parvežiau, bet viską tuoj paslėpiau!

Augustinas: (iš piktumo net sukrotėjęs) Ir tamta dar mane žudai?! . . . Žinai, jog tas vienas man gyvastį prilaiko! . . .

Zolienė: Ko teip nekantrauji?! (traukdama iš kišenės) Nusiramink! Šit paskutinius „Varpo“ ir „Ukininko“ numerius atnešiau.

Augustinas: (džiaugdamos griebia ir skleidžia) Ar nauja nėko daugiau nėra? . . . Nė knygučių?!

Zolienė: (skubinasi) Neturėjau laiko nė perveždėti! . . . Tik man savo atiduok! (eidama į kamara) Aš pati susirinksiu!

Augustinas: (šaukia piktai) Neik! Neliesk mano raštų!

Zolienė: (atsigrėždama) Aš tau sakau, kad tikrai reikia surinkti.

Augustinas: (pykdamas) Aš nėkaip neleidžiu! Aš netikiu bobų plepalais!

Zolienė: (grįšta ir sėdasi pas lovą ant kėdės) A, Jezus Marija! Kad su tavim negalima susirokuoti!

Augustinas: Tai rokuok! . . . Kas neleidžia?

Zolienė: Kad ką gera bepigu rokuoti! . . . O tokioms žinioms bijau ir burną tepti.

Augustinas: Ar mus nelaimingus „litvomanus“ nepripatina žmonės prie blogų žinių? . . . Ar aš tiek begirdėjau? . . . Sakyk! . . . Turbūt, vėl ką-norint pažįstamą suėmė?

Zolienė: Atspėjai!

Augustinas: O kas pakliuvo?

Zolienė: Skirgailytė Irena.

Augustinas: (sujudintas) Kaip?!...Kada?!
... Už ką?! ... O, nelaimė! ... Nelaiminga!
... Tokia nedraši!

Zolienė: Kad pakliuvo, tai dar nėkas,
tatai mums paprastas daiktas, bet...

Augustinas: (pašokdamas) Bet?! ...
Bet kas?!

Zolienė: Bet verčiau, kad jos liežuvis
būtų nupuvęs! ... Ką tik seilė atnešė ant
liežuvio, viską išpliauzorojo ... Visus iš-
davė ... visus sukūšo ... Teisybė, tu pati
išsipirko. Palaikė tris dienas, kol viską iš-
pliauzorojo, ir paleido.

Augustinas: Neteisybė! ... Neteisybė! ...
Mergaitės šlovės plėšimas! Nė žodžio dau-
giaus! Negaliu klausyties!

Zolienė: (pašokusi) Vaikel! Ar esi nu-
tvėręs mane kuomet meluojant? ... Pagaliaus
šiandien, kad tu toks silpnas, ar aš norėčiau
tavo širdį gadinti, kad būtų neteisybė! (eidama
arčiau ir glostydama jį) Vaikel! Nesiožiuk!
Leisk man paimti raštus. Neprapuls pas
mane ... Tesie melagingos žinios! ... At-
sarga gėdos nedaro.

Augustinas: (rūščiai) Nereikia! ... Ne-
duosiu!

Zolienė: Aš nelaiminga! ... Ką aš su
tavimi darysiu? ... Širdies neparodysiu.

Augustinas: Negaliu nė klausyties, kad
nėkus plepi! ... Jeigu, kaip sakai, viską
išpliauzorojo, tad ir tavęs neaplenkė! ...
Kaip gi mano raštus imsi pas save?

Zolienė: Aš ne šiandien gimusi! ...
Pas save nėko nepalikau, teip įkišau, kad nė
velnias nerastų, tik dar iščia reikia išrinkti.

Augustinas: (ginčydamas) Sakiau, kad
neduosiu, ir neduosiu! ... Paskutinį žodį
sakau. Netikiu, ir neduosiu!

Zolienė: (liūdnei prasijuokusi) Koks tu,
vaikel, netikėlis!

Augustinas: (by negirdėdamas skleidžia
laikraščius) Žiūrėk! Klausykis arčiau, kokios
eilės jau mūsų išdygo ... (skaity tankiai
kosėdamas)

Baimė, negniaužyk krūtinės, duok mums
ginties nuo gudų,

Lietuva mūsų tėvynė, garbė ir laisvė žmonių.
Jei ir numirti prisieitų, jieškant teisybės,
šviesos,

Vis mūsų darb's nepragaištų, nes broliai
dirbė nestos.

Verkia ir didžiai dūsauja minios varguolių
žmonių,

Rankas ištiesę maldauja, mums pagailėti jų
kančių ...

Jei ir numirti prisieitų, jieškant teisybės, šviesos,
Vis mūsų darb's nepragaištų, nes broliai
dirbė nestos.

Lai mus prie karų rakina, išstrem' Gudijon
visur,

Lai kalėjimuos kankina, męs nekeliausma
svetur.

Jei ir numirti prisieitų, jieškant teisybės,
šviesos,

Vis mūsų darbs nepragaištų, nes broliai
dirbė nestos.

Jau nebetoli tas laikas, kuomet varguoliai
pabus,

Brolių sermėgių vainikais, laurais papuoš
mūsų kapus ...

(baigdamas skaityti uždiksta, pritrūksta balso, abiem
rankom griebias už krūtinės, kartu spauzdamas
laikraščius prie savęs.)

Zolienė: (pripuldama) Matai, kaip pa-
vargai, vaikeli! ... Kam skaitite? ... Gal tau
vandens?

Scena 3.

Atsiveria durys, susigriauna žandarai, Augustinui
galva svjra, rankos leidžias.)

Zolienė: Jėzus Marija! ... Kas tu?!
(griebdama už rankų) Jėzus Marija! ... Šalta
jau ... Motute! ... Kur? ... (labai nusigan-
dusi) Žvakės! ... Ir teip staiga! ... Be ku-
nigo! ...

Žandarų viršininkas: Jau męs čia
nebe pirmą sykį, kaip namie! ... (eidamas prie
lovos) Štai ir nusidėjėlis! ... (traukdamas mirš-
tančiam iš-po rankų laikraščius) Nė jieškoti ne-
reikia raštų! ...

Zolienė: (prišokusi stumia žandarų viršininką
už krūtinės) Šalin! Tu bedušnike! ... Duok
bent numirti!

Antras žandaras: (prišokęs, nutvėręs už
pečių Zolienę) Kas tu?! ... Kaip tu drįsti?!

Zolienė: (traukdamas) Šalin! Leiskite! ...
Ar jūs ne žmonės?! ... Širdies neturite! ...
Matote, miršta!

Žandarų viršininkas: (kumstį sugniau-
žęs jai po nosies) Kas tu tokia! ... Sakyk! ...

Zolienė: (tampydamos) Jėzus Marija, lei-
skite! (klaupdama ir apkabindama Augustino ke-
lius, graudžiu balsu saukia) Jėzus Marija! Juo-
zapai Šventas! Priimk dūšią mano! Jėzus
Marija! Juozapai Šventas! Į rankas tavo ati-
duodu dūšią mano!

Žandarai: (atplėšia Zolienę) Kas tu?! ...
Sakyk?! ...

Zolienė: (verkdamā) Zolienė Antanienė!
Tik leiskite! (nori pulti atgal prie Augustino verk-
dama) Jėzus Marija! Juozapai Šventas! ...
Susimilk ant mirštančio! ...

Žandarų viršininkas: (išsitraukęs ir
žiūrėdamas į knygutę) Zolienė Antanienė ...
Imkite! ... Ir ta mums reikalinga! (Visi žan-
darai puola prie Zolienės).

Korespondencija.

Vilnius. Pergyvenome keletą neramių dienų, su baisiomis valandomis, greta jų buvo daug puikių iškilmingų valandų. Gelžkelių streikas patraukė paskui savęs ir kitų įstaigų streikus; vienos noroms, kitos nenoroms prisidėjo prie jo. Bet nuo 14 Spalių, galima sakyti, apėmė Vilnių visuotinas streikas; streikas yvairių darbininkų, smulkiųjų ir didesniųjų pirklių, yvairių inteligentijos profesijų; vienu žodžiu politiškoj kovoj sustreikavo darbininkai, inteligentija ir buržuazija. Streikas buvo gerai organizuotas ačiu takti ir spēkai pirmučiausiai bundo ir rusų socialdemokratų partijos, kuriėdvi susiprato tarp savęs, ir jų suvienytasis komitetas organizavo streiką. Gana buvo jiems apskelbti, kad pėtnyčioj Spalių 20 d. jie nutarė baigt streiką 12 val., tai tuoj visas miestas atgijo — niekur nebesimatė streiko žymių. Liūdna buvo tada skaityti išlipytus ant gatvių L. S. D. P. komiteto ir P. P. S. raudonus lenkiškus atsišaukimus, kuriais kvietė jie baigti streiką subatos rytą katalikams, o nedėlios rytą žydams. Sakau, liūdna buvo matyt tokią silpnybę L. S. D. P. dagi sustiprintosios P. P. S. (Nemalonu įspūdį darė ir tas, kad L. S. D. P. spaudžina atsišaukimus Lietuvos sostapilė j Lietuvos žmones vien tik lenkų kalba.) Pasirodė, kad per penkias dienas Vilniaus miesta valdė Bundas su Rusų S. D. P. Jų organizuotos laidotuvės aukų, kritusių ant Jurgio prospekto, praėjo neišpasakytai ramiai ir iškilmingai, nors žmonių buvo daugybė — spėjama, kad galėjo būti iki 40—50 tūkstančių. Teisingai buvo sakoma, kad policija su visos karūmenės pagelba nebūtų galėjusi užlaikyti tokios tvarkos. Parodė savo spēkas tiėdvi organizacijai. Tą jiems pripažino net revoliucijos priešai.

Todėl dar liūdniau buvo matyt L. S. D. P. pasielgimus be takto. Kadangi žydų dvejos laidotuvės praėjo puikiai, iškilmingai, o krikščionių lavomų nebuvo (tą patvirtino organizacijos, visi gydytojai ir skerdynės 16. X liūdytojai), tai L. S. D. P. norėdama atsižymėti, o progos neturėdama, užnamė laidotuves be lavono, kaip jas paskui pavadino mistiškas. Nors buvo prirodoma, kad, darant laidotuves be lavono, negali būti užlaikytas ramumas, kad tikriausiai galima tikėtis didelių sumišimų ir nekalto kraujo praliejimo; vienok L. S. D. P. atstovai, ypač vienas, užsivarė taip, kad visai jau nebegalima buvo susikalbėti; užsispyrė būtinai padaryti laidotuves be lavono ir kvietė j jas publika. Dūma nenorėjo prašyt gener. gubern., kad tais keliais, kur eis L. S. D. P. laidotuvės be lavono at-

imtų karūmenę ir policija, kaip tai buvo padaryta laike žydų laidotuvių. Pyko, nerimo L. S. D. P. atstovas, bet nieko neveikęs turėjo ant rytojaus prašyti žmonių, kad nusiaramintų, kad lavono nėra ir laidotuvių nebus; jiems j pagalbą turėjo ateiti pats „iš Dievo mylistos vyskupas Ropas“ (taip vadina jis save apskelbimuose ant gatvių išlipdytuose). Žmonės negalėjo, žinoma, suprasti laidotuvių be lavono, todėl visur jo jieškojo, pyko, laužė ligonbučių duris. Taip tai negražiai atsižymėjo L. S. D. P. Dūmoj net tiesiai paklausė jų: „bene norite jųs rytoj ant pietų befštikų iš žmogaus mėsos?“

Negaliu suprasti, kokį jie galėjo turėti tikslą. Ar gi tai vien dėlto, kad parodyti, jog yra L. S. D. P., galima taip žaisti su ugnimi? Ar galima vesti ant šaudymo be aukštesnio tikslo nesusipratusius žmones?

Mariampolė, 31 XII 05. Po apgarsinimui kariško stovio pas mus prasidėjo dideli prispauddimai iš valdžios pusės. Nors manifestas 17/30 Spalių m. 1905 m. garantuoja „tikrą nepaliečenybę žmogaus“, bet dabar mėš aiškiai pamatėme, kaip tai reikia suprasti. Štai 2/21 d. Gruodžio mėn. 1905 m. važiuoja nuo Mariampolės 2 vyruku ant Kauno. Pasiveja juodu bejojančius išvaikyti susirinkusią Budkoje gminos sueigą dragunus. Jie tuojau suėmė tuodu vaikinū, iškrėtė ant šalčio, rado po revolverj ir nusiavedė toliaus ant Budkos, bemušdami karabinų kulbėmis; teip kankino per 7 verstus. Prie tam buvo 3 apicierai — Chan-Guseinovas, Tomaševičius ir da vienas jaunesnysis. Ypač labai buvo sumuštas studentas Peterburgo universiteto Piusas Grigaitis, kuriam padaryta žaisda galvos, jis apkurtintas ant kairės ausės ir visos jo strėnos mėlynos nuo sumušimo. Vakar atvarė dragunai Lingj iš Gižų irgi sumušta. Kada pasiskundė general-gubernatoriui, general-leitnantui Gulkovskui, tai šits atsakė: „ka gi čionai galiu padaryti, kareiviai baisiai perpyke, jų apicierai ne gali nuo mušimo sulaikyti!“ Toki sumušimai dabar jau ne naujiena ir mėš prie to pradėdame priprasti. Jau keliomis nedėliomis pirmiaus buvo baisiai sumuštas visai nekalti Pilviškiuose Juozas Kačergis, irgi kareivių. Valdžia bando mokesčius rinkti. Žmonės neduoda, tad valdžia su dragunais ima daigtus ir gabena j miestą parduot. Bėda tiktai, kad niekas tų daigtų ne perka. 4 lietuviškuose pavietuose yra neišrinktų apie 300 tūkstančių mokesčių.

„Balsiečių“ šposai.

„L. S. D-iečiai netylėkit,
Kilkit, kibkit ir bildėkit,
Kuomi galit, tuomi drėbkit
Ant „varpiečių“ — negailėkit.
Bus pinigų . . .“

(„Apžvalgos“ styliu,
„D. B-so“ kaštais.)

„Valanda numetimo jungo nuo mūsų sprando artinas.“ Taip Biblijos styliu prasideda „Darbininkų Balse“ 7 N. 1905 m. straipsnis, įvardytas: „Tautos suvadžiotojai (Apie lietuvių demokratų)“. Straipsnis labai idomus, nes, viena, paaiškina išaukšto, kabėse po antgalviu, kas tie „suvadžiotojai“ (lietuvių demokratai!), antra, išveda eikštėn „L. S. D-čių“ etiką ir logiką. Po straipsniu apačioj nėra jokio parašo, taigi prisieina spėstis, jogei jis patilpo redakcijos valia arba P-tijos atstovų užrodymu.

Matyti, „L. S. D-iečiams“ ligšiol mažoka buvo priešų — valdžios ir kapitalistų, jie pasišvietę jieškojo daugiau neprietelių, ligi pagalios surado „Lietuvių Demokratuose“, tariant „Varpiečiuose“ (*), kurie, anot „D. B-so“, „atsiliepė iš žiemos snaudulio, iškutenti pavasario . . ., nešiojanti klaidingai demokratų vardą.“ Kad nebebūtų tokio klaidingumo, arba „Jogei jie (Varpiečiai, mano prieraš.) nėra demokratais,“ jis, „D. B-sas“, apsiima, ar žūt ar būt, prirodyti, kaip ant delno, arba — juoda ant balto. Visas prirodymas esąs matyti iš „sekančio“.

„Kas tai yra demokratas?“ įsikvėpęs klausia „D. B-sas“ ir trumpai paaiškina, jogei esąs „tokių politišku pažiūrų žmogus, kuris nori, kad visa tauta (mano pabrėžta) . . .“, tarp kito ko, „ . . . be . . . skirtumo tautos (m. pabr.) . . . dalyvautų valdyme savo krašto . . .“ Taigi, lietuviai, kaip tauta, anot „D. B-so“, turėtų „dalyvauti“ Lietuvos „valdyme“ be skirtumo lietuvių. Logika aiški, kaip du kartu du — penki. Toliau „D. B-sas“ prisako, kad „Demokratiška tvarka tegali būti respublikoj, t. y. tokioj valstybėj, kur nėra karaliaus . . .“, todėl demokratas privalas būti „republikonu“. Iš to išeina, jogei Naujojoj Zelandijoj, kur yra slaptas, tiesus, lygus, neskiriant tautos, luomo, tikėjimo ir, iš dalies, lyties, balsavimas nėra „demokratiškos tvarkos“, nes ji (N. Z.) priklauso Anglijai, o Anglijoje yra karalius.

Kur gi ta „demokratiška tvarka?“ Kur gi bus, kad ne „Balsiečiuose“! Tat jo monopolius, 1896 m. įsteigtas. Tečiaus nereikia

*) „D. B-sas“ man dovanos, kad aš išdrįstu, jo nesiklausęs, didele raide rašyti žodžius „L. D.“, „Varpietis“.

nupulti dvasios — „D. B-sas“ ne pavydus, „cnatlyvas“ anot jo: jis nurodo kelią i „demokratiškąją tvarką“ ir kitiems, nelyginant, kaip Kolumbas Indijon, labai artimą; tik „D. B-sas“ kur-kas buklesnis už Kolumbą: jis atrado du greitai keliu respublikon. Pir-masis kelias. Sako: „Kituose kraštuose . . ., kur užsiliko tik šešėlis karalių valdžios, lengvai galima prieiti prie respublikos, reikia tik seimo dekreto, kaip tat atsitiko dabar su Norvėgija.“ Vienu šūviu du kiškiu užmušta: anglams ir kitiems kelias nurodytas „respublikiniais“ (nėsant „revoliucionieriais“) papti, o Norvėgijai respublika duota! Kas galėjo tikėtis, kad „D. B-sas“, jo žodžiais tariant „ištelš“ norvėgams respubliką, apie kurią jų nieko nežinota! Ir įsiruoš jiems! Kodėl neskaity „D. B-so“? Anglai tai visiškai kvaili „monarkistai“: ligšiol dar nepasirūpino nusikratyti savo „šešėlio“. Juk taip lengva: susirinktų parlamentan ir nutartų: Šaalin, Eduarde! va ir būtų respublika Anglijoje. Vargšai-anglai! nežino, kad jų sostapilyje, Londone, išeina tokia gerybė, kaip „D. B-sas“, kur yra ūmus receptas „respublikai“, „demokratiškai tvarkai.“ Antra vertus, naudinga būtų ir „D. B-sui“ susipažinus su anglais, kurie, rasit, kaipo žinomi džentelmenai, papasakotų „L. S. D-iečiams“, kaip priėjo Anglija prie parlamento su „šešėliu“. Pasišnekėjimas apie Anglijos praeitį gal „pamačytų“ „D. B-sui“ nuo karščio ir užvaduotų ricyną. Bet kam čia perdaug užsi-pulti ant anglų: ne geresni už juos čekai, rusinai ir kitos Austrijos tautos, tebe laikancios soste Pranio-Juozapo „šešėli“. Kiškiai ir gana! drąsos jiems trūksta! „Palieka“ karalių, „sosto jam nenori atimti!“ Buvo įsimanę įvesti visotiną balsavimą — nepasisekė. Kam ne iš to galo pradėjo! reikė pirma respublika įsteigti, o paskui visotinas balsavimas, tai būtų kas kita buvę.

Dabar antrasis kelias respublikon, pagal „Balsiečių“ organo receptą, erškėčiais išklotas — tat revoliucija. Tai gi „D. B-sas“ atsidusęs dejuoja: „ . . . pas mus, po maskolių caru, kitaip dalykai stovi. Caras su armija ir biurokratija dar stiprus (žmonės begalo tamsūs! mano priraš.), seimo, kuris jam parodytų duris, nėra visai, reikia dar jis iškovoti, o tas tegali įvykti revoliucijos keliu (mano pabrėžta), todėl lietuviai turi būti revoliucionieriais.“ Tai gi revoliucija reikalinga seimui iškovoti, o seimas carui pro duris išvaryti. Ligi seimą iškovosiant, „D. B-sas“ „sosto“ carui „nenori atimti,“ „palieka“ jį, nors nuo jo visai pareina tat. „Palieka“ jį, turbūt, tam, kad pro seimo duris varant būtų carui daugiau

gėdos, o seimininkams juoko. Tokiu būdu ligi seimo leista Rusijoje būti ir monarkistu-respublikonui.“ Bet kam? Tik „D. B-sui“, nes kitiems, ypač „L. Demokratams“, kaip toliau matysime, prisakyta būti „respublikonais“, „respublikiniais“.

„D. B-sas“ įtužęs klausia: „Ar yra tokiais demokratais vadinamieji lietuvių demokratai? ar yra jie respublikiniais ir revoliucionieriais?“ Atsakymą, džiaugiasi, radęs „Liet. Dem. P-ijos“ atsišaukime: „Lietuviai, neapsileiskime!“, kurį, nieko nelaukdamas, paverčia manifestu ir ima jį „nagrinėti“. Žinoma, saviškio atsišaukimo neverstų nieku, nes visgi saviškis. Bet tiek to! pažiūrėsime, kaip jis „nagrinėja“. Tvirtai pasiryžęs kovoti, dar kartą Cicerono balsu užklausia: „... kas jie tokie, ar talkininkai, ar priešai, ar žmonės visai atšale.“ Kad lengviau būtų atsakyti tam klausimui, „D. B-sas“ atsišaukime atranda tik dvi dali, trečiąją, turbūt, pametė arba kaip nors netyčia nepamatė; o „įžangą“, sakosi pats, „atmetęs“, kaipo nemažą painiavą jieškant atsakymo. Dabar ir aš duodu klausimą su atsakymu. Kodėl gaidys gieda užsimerkęs? Kad atmintinai moka savo giesmę. Kodėl „D. B-sas“, nagrinėdamas „L. D-tų P-ijos“ atsišaukimą, nė vienos ištraukos neparodo iš atsišaukimo savo straipsnyje? Kad dar atsišaukimo nematęs jis žinojo ką parašysias apie „demokratą“, tai viena; antra be citatų fantazija laisvesnė ir pakeltiems klausimams galima koks-norint duoti atsakymas.

Tečiaus „D. B-sas“, pakėlęs klausimą apie atsišaukimą, neiškenčia negribštelėjęs, jogei „Varpiečių“ raštuose sutinkas „įvairias, priešingas vieną kitai nuomones.“ Kame tas priešingumas apsireiškia, žinoma, „nagrinėja“, nes vistiek, „D. B-se“ ir „nenagrinėjus“ viskas taip-pat išeina. „L. S. D-čiuose“ nėra priešingumo ir įvarumo nuomonių, nes jų P-ja, „variusi su pertrūkiams darbą nuo laiko savo susitvėrimo (t. y. nuo 1896 m.) atkartoję tuos savo reikalavimus“, pridursime, nusirašytus iš „Kautzkių, Erfurter Programo.“ Taip, jų raštuose nėra „įvairių nuomonių“ priešingumo, kaip tai pas vokiečių socialdemokratų, kurie dalinasi į Bernšteiniškius ir į Marksistus. Čia dovano-kite, gal ir pasiklydau, nes ir Lietuvos socialistai kurį metą buvo „įvairių nuomonių“, tik, turbūt, ne dėl tų priežasčių, dėl kurių skiriasi vokiečių socialistai. Mūsiškiai dalinasi į „Dr-giečius“ ir į „L. S. D-iečius“, bet šiuo žygiu nebėra tos atskalos: abi partijai suėjo vienybėn. Tečiaus daug vargo buvo „L. S. D-iečiams“, ligi tat įvyko: reikė net 3000 egz. enciklikos („Atsak. Draugui“) su

anatema paleisti prieš „Draugą“, kad atvesti nenuoramą ant vienuntoliai tikro „D. B-so“ kelio, kaip antai popėžiui Grigorijui VII reikė prakeikti Genrichas IV, kuris buvo įsimanęs spirties prieš apaštalu beklaidį sostą. Stebėtina, „Draugo“ likimas panaša ir toliau į nelaimingojo Genricho likimą. Kaip anasai turėjo rudine apsilvilkęs keliauti Kanoson ir ten keletą dienų išstovėti, ligi atsiprašė užrūstinto popėžiaus, taip ir tas turėjo vykti „L. S. D-iečių“ sostan ir ten lygties jų santikos, ligi buvo priimtas jų draugėn. Stebuklai neregėti! Tas pats „Draugas“, apie kurį „D. B-sas“ 7 Nr. 1905 m. 229 pusl. skelbė, jogei: „... svarbiausias „Draugo“ tikslas“ esąs „išvalyti ir išgrįsti visas necnatas iš L. S. D. (mūsų partijos) ir palikti vien cnatą ir dorą, įsikūnijusią Kapsuke — jų šaltinyje,“ jogei „Draugas“ „nurodęs, „kur, kiek ir kokie“ „L. S. D-čių“ „žmonės“ esą, „taigi pramynęs taką raudonsiūliams,“ apie kurį (Draugą) visa L. S. D. P-ja vienu balsu (žiūr. 7 Nr. 1905 m. 231 pusl.) nutarė: „kad būdas užpūdinėjimų „Draugo“ negali būti toleruojamas“ (231 pusl.), tas pats „Draugas“ lygosi ir tapo vertas palikti „L. S. D-čių“ nariu. Ištikro reikia stebėties, kaip tat įvyko, jogei „Draugas“ tapo „L. S. D-čių“ garbės vertas: ar jau todėl, kad didelę „pakutą“ darė ir prižadėjo daugiau „nėbegriešyti“, ar didžiai užsipelnė, taigi „pramynė taką“ ne „raudonsiūliams“ į „L. S. D-iečių“, o „L. S. D-iečiams“ į darbininkus, nes „L. S. D-iečių“, kaip jie patįs sakosi,¹⁾ „propaganda kaime dabar buvo varoma daugiausiai tarp ūkininkų.“ Tokiu būdu „L. S. D-iečių“ santika įvyko su „Draugu“, kaip ir Rusijos su Japonija. Rusija gerai drožė japonus „makakomis“, „bezdžionėmis“, „D. B-sas“ dar pranašiau su „Draugu“ kovojo, tik Rusija iliustracijų turėjo, — L. S. D-iečiams jų stigo, turbūt finansai nestengė.

Bet grįžkime atgal, pažiūrėkime, kaip „D. B-sas“ kauna antruosius priešus, „Varpiečius“.

Pirmasai smūgis. „Demokratai (varpiečiai)²⁾ yra monarkistai, o ne respublikiniai.“ Parodymas. „Apie respubliką nė neužsimena...“, palieka carą, sosto nenori jam atimti.“

Ar girdite, „L. D-iečiai!“ nuo jūsų pareina tuoj atstatyti caras nuo sosto! Nors jūs nė žodžio neišsitarėte savo atsišaukime apie nenorą, jums „D. B-so“ prikaišiojamojo,

¹⁾ Žiūr. 7 Nr. 1905 m. 230 pusl. L. S. D. P-ijos Konferencija.

²⁾ „Varpiečiai“ maža raide, turbūt didesniai išrodymui jų menkumo.

tečiaus jis nujaučia, kad jūs nenorite; o sostą atimti iš caro ir paskui „D. B-sui“ atiduoti galite; nedarote to užtat, kad atkaklus esate, dar atkaklesni už „Draugą“. Netrukus, turbūt, ir Kautzkis gaus nuo „L. S. D-iečių“ „nagoniai“, kad „Erfurter Programme“ „apie respubliką nė neužsimena,“ tik apie socialistų kommuną kalba, kurią laiko dar tolymu idealu; „palieka“ Vilhelmą, „sosto jam nenori atimti,“ ir liks už-tat „L. S. D-čių“ į „monarkistus“ priskirtas. Matysite! čia pasirodys, kad kiaušinis gali kartais pamokyti vištą.

Toliau „D. B-sas“ bara „L. D-tus“, kad jie „tiki caro prižadams, tiki į jo žadėtąją konstituciją.“

Palaukš! neištruksite „Varpiečiai“, nepasiteisinsite tuo, kad jūs nė vienu žodžiu neišreiškėte panašaus tikėjimo ne vien tame atsišaukime, bet niekur savo raštuose. „D. B-sas“ dvasios pagautas turi dovaną ir nerašytus daiktus skaityti, tat jam nebe pirmiena ir ne paskutinė, žiūrėkite, ką dar išskaitys ir jums parodys, kame skaites, nes tat jo sekretas, nors štai truputį toliau:

„Varpiečiai . . . nemini, kokia tai bus jų laukiamoji konstitucija,“ o „D. B-sas“ žino, ir net jam pasisekė iš to paties atsišaukimo surasti, kad „Varpiečiai“ bus „jų laukiamojėje konstitucijoje . . . monarkistais.“ Taigi „D. B-sui“ duota dovana ir iš nieko kai-kas padaryti. Tokiu būdu materialistų mokslas, jogei nieko iš nieko negalima padaryti (aus Nichts wird Nichts) liko amžinai sumuštas. To ne gana. „D. B-so“ esama labai mokyto: jis skaito ne vien savo išleistus raštus, bet ir rusų valdžios laikraščius, iš kurių jam pasisekė sužinoti, kokia būsianti vyriausybės žadamoji konstitucija. Ir matyti gerai įsiskaityta, kad net ant ištiso puslapio griauždžiai aprašyta. Sako: „Ministeriai bus caro skiriami . . . skyrimai į seimą nebus demokratiški . . . Seimas bus nevisagalys . . . lengvenybės duotos bus iš baimės.“ Ir taip toliau, ir taip toliau . . . Po to viso klausia: „Ar žinojo tai „demokratai“ (varpiečiai)?“ „Žinojo“, atsako „D. B-sas“, kaip iš katechizmo. Ir vėl jam sutavoravo akyse: „Palieka carą, jo ministerius . . .“ Taigi, mat kas prasikalto, o kas gavo lupti.

„Lietuvių „demokratai“ yra monarkistai ir visai nėra revoliucionieriais.“ Prirodymui šio pasakymo „D. B-sas“ ima autonomiją, nes kalbėti apie konstituciją nusibodo. Jis sako: „Jie („demokratai“, mano paaišk.) girdėjo, jog kas ten, kokie ten nenoramos reikalauja autonomijos Lietuvai, nori sušaukti seimą į Vilnių. Žinomas dalykas, atkartoję ir jie tuos reikalavimus . . .

Laukia autonomijos iš caro.“ Tie nenuoramamos, suprask, vien „L. S. D-iečiai“ (jeigu atvirai nepasisako šiuo žygiu, tai žinoma iš gėdos, kad ne gražu girties, kaip ir Senkevčiaus Zagloba, kuris išsitarė: „Gėda man pačiam girties, tegul kiti papasakos apie mano didžius darbus,“ ir tik nesusilaukęs pagyrimo nebeiškenčia ir pats ima girties.*) Tokiu būdu „L. D-tai“ pasisavino „L. S. D-čių“ pramanytąją autonomiją, apie kurią dar jiems negimus „Aušra“ ušsindavo. (Žiur. 8 Nr. Varpo 1905 m.). To ne gana. „L. D-ai“ dar biauriau pasielgę, nes išgavimui autonomijos susitarę su caru, kuris tomis sąlygomis sutikęs ją duoti: „Sekit, tik palaikykite mane kovoje su republikiniais ir revoliucionieriais, kurie nori mano sostą visai sunaikinti.“ Matyti „D. B-sas“ turi caro sferoje kokią nors įtekmingą diplomata, kuris, biaurybė, bus išplepėjęs jiems tą svarbią slaptą sutartį. Tai landumas „demokratų“! net jau susikalbėta su caru prieš „L. S. D-iečius“. Juk ant jų galvos tartasi! Dar gerai, kad laiku pasergėjo „D. B-sas“ tą intrigą. Čia jam pridera jau tokia garbė, kaip tiems lenkams, kurie pirmieji, dar spaudos neleidus lietuviams, susekė lietuvių su maskoliais intrigą prieš lenkus. „D. B-sas“ „išnagrinėjo“ net ir tą būsimąją Lietuvos autonomiją. Sako, „demokratai“ norį, kad: „vieton maskolios generalgubernatoriaus caro skiriamo bus lietuvių pačių išrinktas toks pat generalgubernatorius ar keli viršinininkai.“ Jau kad sekasi jam tai sekasi! Aš skaičiau atsišaukimą: „Lietuviai, neapsileiskime!“ ir radau tokią vietą, kurią čia žodis į žodį paduodu: „Kad vietoje generalgubernatoriaus būtų ant Lietuvos vyriausybė, pačių lietuvių išrinkta.“ Juk kiekvienas, kuris nėra toks gudrus, kaip „D. B-sas“, pasakys, kad tai autonomijos „demokratai“ reikalauja, o „D. B-sas“, nemoka lietuviškai išversti graikų žodžio, jis jį pripratęs versti lotyniškai: autonomija-generalgubernatorius, žinoma kalbėdamas apie „demokratų.“ Matyti, jis moka tik iš savo maldaknygės skaityti ir tai, kad nebūtų dar atžagariai padėta.

„D. B-sas“ „išnagrinėjęs“ ir tai, jogei „Varpiečių“ „visur matyti rūpinimasis turtingųjų ūkininkų reikalais,“ nes esą „plačiai kalbama apie skriaudas daromas pastojant į gimnazijas, prieinamas pasiturinčių tėvų vaikams, o apie beturčius nėra paminėta.“ Taigi peiktinas darbas yra tų, kurie stengiasi, kad rusijos universitetuose priimtų be jokių sunkenybių žydus ir kitus nerusus, nes tie

*) Lietuva 60 Nr. 1905 m. „Padalinimas revoliucijai paskirtų pinigų“.

universitetai, didžiosios mokyklos ir gimnazijos tėra „prieinamos turtingiems.“

„Maži, menki „demokratų reikalavimai,“ šaukia „D. B-sas.“ „Caras gali juos išpildyti.“ Aš bent nieko neturiu prieš tai, kad „demokratų“ reikalavimai būtų „išpildomi.“ Juk 6 Nr. „Echo“ programiniame straipsnyje „Nasze žądania“ „L. S. D-iečių“ reikalavimai, darbininkams teikiami ir sutraukti į du daiktus: 1) Darbininkų tiesa reikalauti darbo ir 2) darbininkų renkamoji inspekcija, taip pat gali būti išpildyti paties caro. Daugiau „D. B-sas“ nieko darbininkams tenai nežada, žinoma, jiems užtenka dirbti ir prisiziūrėti, „gimnazijų“ nereikia, nes, gink Dieve, belankydami jas gali dar buržuazais pavirsti, ir tada nebebus kur „Echo“ kaišioti.

„D. B-sas“ drąsina katalikus ir jų kunigus, sakydamas: „Tikėjimo, kunigų nebepersekioja, net leido caras „stačiatikiams tapti katalikais,“ apie ką „demokratai“ „nedrįsę net užsiminti.“ Bet čia „D. B-sui“ caras „štuką iškirto,“ nes „šmekšt“ ne taip seniai ir išleido įsakymą, kad norįs pereiti iš stačiatikių į katalikus turi su prašymais du kartu ratu apsisukti apie policiją, gubernatorių, popą, kunigą, ir vis dar tame pačiame rate palikti.

„D. B-sas“ pyksta ant „demokratų“ ir už tai, kad jie nori lietuviams valdžios vietų Lietuvoje. Taigi lietuvių gydytojai, inžinierai, teisėjai, mokytojai ir kiti valdininkai, aukštėnūsios mokslus baigę, kurie tarnaujate Sibire, Kaukaze ir kitose Rusijos pakampėse, sėdėkite tenai, nereikalaukite vietų Lietuvoje; tarnaudami Lietuvoje pasielgsite „demokratiškai,“ o ne „balsietišškai,“ paliksite „ta pati biurokratija, dar biauressnė, tik ką lietuviškai su lietuviams“ kalbėsite. Tegul jau tuo tarpu, ligi Lietuva susilauks „renkamųjų valdininkų,“ viskas lieka po senovei, tegul rusai valdininkai ne taip biauři „biurokratija,“ su lietuviams kalbės rusiškai.

Kliuvo „demokratams“ ir už karūmenę. Ir verta. Kaip gi! Reikalauja, kad lietuvių atitarnautų karūmenę Lietuvoje ir kad tarnavimo laikas būtų sutrumpintas! Kas iš to? Juk tai ne milicija, ne „neišpildomas „D. B-so“ reikalavimas. Ką jau toks „mažas reikalavimas, tai, anot „D. B-so“, verčiau nieko. Tetarnauja lietuvių Amure, Kaukaze ir ten „maskoliškai mokosi muštros,“ bent daugiau maskoliškų dainų išmoks. „D. B-sui“ neapvilksi akių — jis ir priežastį to „mažojų reikalavimų“ nujėgia: „Panaikinti karūmenę . . . bijosi „demokratai“, nes „kas gi turtus gins, kas gins juos prieš darbininkus.“ Yra žinoma, jogei ligšiolai užpuldinėja ant demokratų: inteligentijos - advokatų, profesorių,

studentų, mokinių ir taip toliau „černyja sotni,“ plėšė buržuazų turtus, daužė sankrovą irgi „černyja sotni,“ darbininkai gynė turtus, demokratams, taigi nereikėjo „ginties prieš darbininkus“ nė demokratams nė tiems, kurie vartoja turtus. Ateityje, anot „D. B-so“, kitaip turėsia virsti.

Tai dar vis niekis, bet kai priėjo „D. B-sas“ prie kultūros, tai pamatęs tame klausime „menkus „demokratų“ reikalavimus“ nebeištverė ir suriko: „Vištgaidžiai!“ — tuo ir išrišo kultūros klausimą.

Pagalios „atkreipęs atdžią Partijos ant didelio pinigų reikalavimo,“ (žiūr. 7 Nr. 1905 m. „D. B.“ 231 p.) „D. B-sas“ pridėjo straipsnio galan ypatingą reklamą, nes apie save nė žodžio, tik apie demokratams. Šitai:

1) „Demokratai“ užsiima vien sodžiaus gyventojų reikalais . . .

2) Rūpinas tik viena tautos dalimi . . . ūkininkais, dargi pasiturinčiais. *)

3) Lietuviai „demokratai“ nėra demokratams visai. Jie yra monarkistais, nerevoliucijonieriais, turtingųjų apginėjais.

4) „Demokratai“ programos neturi . . . išsižadėjo nepriklausomos Lietuvos, nežada eiti revoliucijos keliu . . .

5) Nejaugi tarp „demokratų“ neužsiliko nė vieno tikro demokrato — à la „Balsiečio?“ Ne! (mano prir. ir pabrėžta).

6) Nejaugi platūs myniose „Demokratų Partijos“ manifestą, kuriame spiaunama ant viso, kas yra demokratiško?

7) Galas „demokratams“! (mano prir.) NB. Dabar duokite „D. B-sui“ pinigų (mano prir.).

Tokiu būdu didžiausias „D. B-so“ neprietelis tapo amžinai sumuštas. Pagailo „D. B-sui“ „varpiečių“ ir jis baigdamas rimtą savo sšraipsnį net ima raudoti pranašo Jeremijaus balsu: „Karšinas „demokratai“ . . . Miršta dvysiška, baigia dienas monarkistais.“ Susigriaudinusi „D. B.“ galima tik Naujojo Įstatymo žodžiais nuraminti: Neverkite „demokratų“, verkite „Balsiečiai“ patįs savęs.

Ylius.

In aukautojus reikalams revoliucijos.

(„Vienybė Lietuvinkų“ Nr. 41.)

Neseniai „Vienybėje“ ir kituose laikraščiuose patilpo p. Lizdeikos, atstovo L.S.D.P., labai įdomus reštelis. Ažuot pakvituoti aukas, siųstas ant jo vardo, p. Lizdeika pasisako „baisiai godus esąs, išalkęs“ pinigų, ir, ži-

*) . . . bet ir jų padėjimas . . . kaip žmonų be revoliucijos nepasigerins.“

noma, netapęs užganėdintas tuomi, ką gavo L. S. D. P., išdergia ne tik Lietuvos demokratų partiją ir „Draugiečius“ (ir tai jau ne pirmu sykiu!), bet išvadina silpnadvasiais, atgaleiviais jei ne visus, tai bent dalį Amerikos aukautojų. Toks pasielgimas p. Lizdeikos mano akyse prilygsta pasielgimui Lietuvos ubago pas bažnyčią: kad atneša koks žmogus auką, ubagas ne tik botagu tvoja šalimais jo sėdinčius ant šventoriaus ubagus, bet jeigu ne jam tenka skatikai aukautojo, tai ir tą iškolioja, o net kartais apstumdo. Aišku yra, kad L. S. D. P. Europoje žiūri į savo brolius Amerikoje, kaip į melžiamąją karvute.

Bet tegul p. Lizdeika ir jo vienmisliai atsimena, kad mes aukas dedame revoliucijos reikalams, o ne L. S. D. Partijai. Rods jis sakosi, kad tik Socialdemokratams teesą revoliucionieriais, ir, žinoma, liepia mums įtikėti į *verba magistri*, nepalikdamas vietos mūsų protavimui, mūsų sprendimui: jis elgiasi ne — aršiaus už kokį caruką. Teisybė, jis atsiemia ant balsų keletos rėksnių Amerikoje, kurie įtikėję į „Darb. Balsą“ už tajį vien ir rėkauja; o kada gi ramesni žmonės tyli, tai ir mano, kad visą revoliuciją darė, daro ir padarys tik p. Lizdeika su kompanija.

Mes neįtikime į visus pasigyrimus „Darb. Balsas“, nes atsitikė yra, kad darbus „Bundiečių“ jis sau priskaitė; buvo net dalykai, kur „Darb. Balsas“ tyčia netikra teisybė buvo parašoma. Neįtikime teipgi pilningai, kad „Draugo“ partija atsiskyrė be priežasties nuo L. S. D. Partijos, ir kad Draugiečiai nieko dėl revoliucijos ar sukeldinimo žmoynei maištinės dvasės nepadare ar nepadarytų. Tas pats pritinka kaslink „Varpo“. Pasakysiu, kad ne „Varpas“ būtų takus praskynęs, tai nė p. Lizdeika su „D. Balsu“ šiandien teip smarkiai pasigirti negalėtų. Jeigu kuomet „Draugas“ netaktiškai pasielgė, aiškindamas priežastis atsiskyrimo nuo L. S. D. Partijos, tai ar Lizdeika taktiškesnis, viešai ir Europoje ir Amerikoje dergdamas visus, kurie nepriguli prie jo partijos? Galiausiai, dergimas keno-nors nėra geru įrankiu, nors jis ir apsimokėtų pinigėškai; toks kelias nėra padorus!

Lengva yra apšaukti ką-nors poneliais ar kitaip, bet ne lengva yra darbais perviršinti kitus. Kas neskaityto „Varpo“ su „Ūkininku“ ar „Draugo“, tas gal but įtikės p. Lizdeikos pliaunynjimams. Priegtam ir patys Europiečiai skundžiasi ant p. Lizdeikos. Vienas darbininkas lietuviškoje dirvoje, kuriam ir išgujime kentėti teko, rašo: „Valdininkai patys yra sakę, kad Daukša gavęs koncesiją nuo valdžios išleizdinėti „Balsą Lietuvos“ už denunciacijas „V. Žinių“. Žmo-

nės yra ištroškę žmoniško laikraščio, rašytojai nervuojasi, kad neturi kur rašyti nors apie nekalčiausius dalykus. O „V. Žinių“ skelbia, kad inteligencija mieganti, kad nėra kam rašyti ir tt., kad blogai darą tie, ką nori, naują koncesiją gauti... Bjauru! Pridėkim prie to mūsų partijų santikis — „D. Balsas“ melagystes ir šmeižimus (iš D. B. No. 7 apie Demokratus ir Draugiečius, priedas prie No. 6 Ats. Draugui) tai turėsime pavyzdį mūsų sugriuvimo. Ir tai dabar, *kada kas gyvas galis, kas tik kruta, turėtų išvien eiti prie vieno tikslo!* Toki D. B. darbai, toks noras vadovauti, viską apžioti ir viską niekinti, tik atstumia žmones, padaro bjaurų įspūdį, diskredituoja veikiančiuosius. Tesizino! Istorija parodys teisybę...“

Ir mes pasakytume mes tesizino ir tylėtume, jeigu p. Lizdeika, pasakytų, kodėl L. S. D. Partija nenori susidėti su kitomis partijomis dėl iškovojo Lietuvos valnybės ir išrinkti tautišką tam reikalui komitetą; bet kada ažuot visiems gaivalams Lietuvos susidėti į krūvą, vesti darbus sutarime, atstovas L. S. D. Partijos užsiima plūdima ant kitų, išmisliojimais, tikėdamasi, jog ir Amerikos lietuviškoji visuomenė yra akloji višta, kad neatskiria grūdo nuo diršės, ir kada nesirūpina eiti su kitais, nors netik Europiečių kviečiamas, bet ir mūsų prašomas; teip visam kam esant, prisipažįstu, kad negalėjau tylėti, bet pasakyti p. Lizdeikai, kad jis dar nesuaugo ant didžiavyrio, nepažįsta politiško takto ir savo tokiu pasielgimu, bent manyje, sukelia pasibjaurėjimą.

Baigdamas dar pasakysiu tiek, komitetą šelpimui revoliucijos reikalų aprinko Amerikoje visuomenė, ir komitetas privalo pasiteisinti prieš tuos, kurie aukas davė, o ne prieš tuos, kurie aukas priėmė. Iki visuomenė neatmainys komiteto, iki tam laik komitetas pildys savo pareigas. Mes aprinkti ne aukas rinkti ir perduoti „D. B-sui“, bet tiems, kurie revoliucijos darbą atlieka Lietuvoje. O kas tokį darbą dirba, valia mums patiems nuspręsti, nepasiklausus patarmės p. Lizdeikos, nors jis ir toliau teip elgtųsi, kaip minėtasai ubagas ant šventoriaus Lietuvoje per atlaidus.

Jonas Šliupas

izdininkas revoliucijai renkamų aukų.

Naujieji Lietuvių Demokratų Partijos išleidimai.

Penkiolikametų sukakus. Ruožai iš „Ūkininko“ gyvenimo.

Iš istorijos lenkų sukilimų. Iš Napoleono gadynės. Lenkų karalystė ir jos konstitucija. Krakosmetis (1830). Lenkmetis (1863). Muraviovo darbai.

Valdžiai spaudą leidus. Priežastis spaudos leidimo. Priežastis „Tėvynės Sargo“ mirimo. Susilpnėjimas demokratų. Mūsų spauda ir Lietuvos administracija. Naujieji Lietuvos laikraščiai.

„Sventoji“ caro valdžia. Kaip valdomos viešpatystės. Caro ir jo pamilijos tiesos. Caro valdžia — valdininkų valdžia. Ant ko pasiremia caro valdžia.

Lietuviai, neapsileiskime! Atsišaukimas.

Lietuviai, pagerinkime mūsų mokyklas! Atsišaukimas.

Apie vidutines mokyklas. Lenkų balsas apie vaikų mokymą ir auginimą. Mūsų reikalavimai.

Kur dingsta mūsų mokesčiai? Tautiškosios politikos knygynėlis Nr. 2.

Policijos viešpatavimas. Tautiškosios politikos knygynėlis Nr. 3.

Ukrainiečių spauda Rusijoje.

Gana jau gana! Atsišaukimas.

Visi dabar išvien į kovą! Atsišaukimas.

Broliai, Lietuviai! Atsišaukimas.

Šalin caro „dūma“. Atsišaukimas.

Šalin valdžios mokyklos. Atsišaukimas.

Lietuvos ūkininkai! Atsišaukimas.

Atsiųsti Redakcijai nauji spauzdiniai.

„Laikas“ sanvaitinis laikraštis. Pirmas Nr. pasirodė 1 Liepos 1905 m., pp. 8 in 4°. Adresas: The Lithuanian Weekly „Laikas“, *Bellshill*, Schottland.

Lėkė kaip sakalas, nutūpė kaip vabalas. Komedija 2 veiksmuose. Kaina 12 kap. Londone 1905 m.

Darbininkas, mėnesinis lietuvių darbininkų laikraštis, „Draugo“ organizacijos leidžiamas. Nr. 1. Ženeva 1905 m. liepos m. Kaina 10 kap.

Ištatai „Aušros“ Draugystės (įkurtos Gruodyje 1901 m.) Antra laida. Peržiūrėta ir papildyta 1905 m. Adresas susiėsimams: „Aušra“, 924 33 rd. str., Chicago Jll.

Revoliucijos dainos. Londone 1905 m. Kaina 10 kap. Išleista L. S. D. P.

Kas tai yra tie socialistai ir ko jie nori? 1905 m. Kaina 5 kap. Išleista L. S. D. P.

Lietuvių tauta senovėje ir šiandien. Parašė *J. Šliupas M. D.* Plymouth Pa. 1904, pp. 462 in 8° maj.

Palemonas ir Giržduta, apysaka eilėse. Parašė *M. D. S.* Plymouth Pa. 1904, pp. 74, vid. 8°.

Kaimiečių kovos su ponais. Iš istorijos. Sutaisė *Varguolių Bičiuliai.* Išleista „Tėv. Myl. D-tės“ Nr. 13. Plymouth Pa. 1905, pp. 63 vid. 8°.

Atskaita Centrališko Komiteto Susivienijimo Lietuvių Amerikoje. Nr. 13. 1905 m., pp. 24 in 4°.

Pavasario Rytmetį. Davatka. Burtininkė. Parašė *Lazdynų Pelėda.* Išleista „Šviesos“ bendrovės Nr. 4. Vilnius 1905 m., pp. 23 vid. 8°.

Karė ir mobilizacija. Išleista L. S. D. P., pp. 16 vid. 8°.

Į kovą už Vilniaus seimą! atsišaukimas išleistas L. S. D. P. Liepos mėnesyje 1905, pp. 2.

Pirmieji dvaro ir sodžiaus darbininkų streikai. Atsišaukimas išleistas „Draugo“ org., pp. 4 vid. 8°.

Kaip paimta Bastilija? Papasakojimai iš istorijos prancūzų revoliucijos. Knygelė I, pp. 8, vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londonas 1905.

Tautos seimas ir ketvirtos rugpjūčio naktis. Papas. iš ist. pranc. revol. Knygelė II., pp. 8, vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Ką atnešė Seimas? Papasak. iš istorijos pranc. revol. Knygelė III., pp. 8 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Kaip prancūzai nužudė savo karalių? Papas. iš ist. pranc. revol. Knygelė IV., pp. 8 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905 m.

Akim už akį ir dantim už dantį. Atminimui užmuštojo uredniko Matuliuacko. pp. 8 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Lietuvių Socialdemokratų Partijos Manifestas. pp. 8 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Partija, Kliasa ir visuomenė. *K. Kautzky.* Vertimas iš vokiečių kalbos. pp. 30 in 8° min. Londonas 1905. Išleista L. S. D. P.

Panaikinkim kariumenę! pp. 30 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Negirdėtos pasakos. Knygelė I., pp. 32 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Šalin kunigai išdavikai! pp. 2 in 8° maj. Atsišaukimas išleistas Suvalkų gub. L. S. D. P. Komiteto.

Rządy demokratyzcne. pp. 16 in 8°. Išleista L. S. D. P.

Krislai. G. P. „Aušros“ išleidimas. Vilniuje 1905. pp. 58 in 8 maj.

Lietuvių pasakos. Vaikų rinkinys. „Aušros“ išleidimas. Vilnius 1905. pp. 69 in 8° maj.

Angliškos ir lietuviškos kalbų žodynas. Sutaisė *Antanas Lalis.* Dvijose dalyse. Antra dalis: angliškai-lietuviška. Chicago Jll. 1905. pp. 835 in 8° maj.

Kas mums reikia daryti? Apie pinigiską partijos stovį ir jos išlaidas. pp. 12 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londonas 1905.

Šalin socialdemokratai! Pagal vokiečių kalbą. pp. 32 vid. 8°. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Kas reikia žinoti ir atminti kiekvienam darbininkui? Antras pataisytas spaudimas. pp. 62 vid. 8. Išleista L. S. D. P. Londone 1905.

Lietuvos valstiečiai, ūkininkai ir darbininkai! Atsišaukimas išleistas L. S. D. P. II. spaudimas.

Šalin caro valdžia! Atsišaukimas išleistas L. S. D. P. II. spaudimas.

Šalin caro „dūma“! Atsišaukimas L. S. D. P. išleistas. (Spalių mėn. 1905), pp. 2.

Vyrai už ginklų! Atsišaukimas L. S. D. P. išleistas 6/XI 05, pp. 2.

Vyrai nesiduokim suvadžiot! Atsišaukimas L. S. D. P. išleistas 14/XI 05, pp. 2.

Po priedanga šventenybės. Istoriska apysaka. Parašė *E. Posteri.* Vertė *K. J.* Spaudinta Odesoje 1905, pp. 100 vid. 8°.

Iš mano atsiminimų. *Dr. Vincas Pieteris.* Spaudon prirengė *Dr. J. Basanavičius.* (Su autoriaus paveikslu.) Chicago Jll. 1905, pp. 309, vid. 8°.

Naujas būdas išmokyti rašyti. Sutaisė ir išleido *P. Mikolainis.* Tilžėje 1905, pp. 24 in 8° maj.

Sergėkitės akių apvilimo. Lenkiškai parašė *Dr. F. Gruda.* Atspausa iš Naujas Kalendorius 1905. Tilžėje 1905. Išleido *P. Mikolainis,* pp. 15 vid. 8°.

Vyrai ir moters prie darbo. Atsišaukimas L. S. D. P. išleistas. 22 (9)/05, pp. 2 vid. 8°.

Iš Škotijos gauta 16 šil. 1 pen. (4 pen. atitraukti už nusiuntimą) surinkty per Vidrinsko vestuves *New Orbiston.* Pinigai nusiųsti „Žiburėliui“, kaip buvo prašyta.

M. Saunus.

Redakcijos ir Administracijos adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen, Fabrikstrasse 27.

Atsakomasis Redaktorius: *J. Lapinas.* — Spaudinta pas *Otto v. Mauderodę,* Tilžėje.